

■ Babil'i anlamadığımız için Gazze'de çocuklar ölüyor

Müzisyen ve piyanist Tuluyhan Uğurlu: "Biz Babil'in felsefesini anlamadığımız için Gazze'de binlerce çocuk öldü ve bunları sadece kınamaktan öteye geçemedik. Babil bilinci bizde olsaydı Mezopotamya'da bu kadar acı yaşanmazdı. Bu nedenle Babil'i çok önemsiyorum ve eserlerimden birinin Babil olmasını istedim."

Merve Yılmaz Oruç'un röportajı sayfa 12'de.

LITROSANAT

■ TÜRKİYE'NİN DİJİTAL KÜLTÜR SANAT GAZETESİ ■

2026 | HAZİRAN / 1 | N° 120

08

İSTANBUL ŞİİRLERİ DİLE GELDİ

İstanbul'u anlatan şiirler, Türk musikisinin makamlarında yeniden hayat buldu. Esenler Belediyesi'nin düzenlediği İstanbul Şiirleri Beste Yarışması, kadim şehrin kültürel hafızasını yeni bestelerle buluştururken Türk müziği repertuarına da önemli eserler kazandı. Yarışmanın jürisinde yer alan Prof. Dr. Ayşegül Kostak Toksoy, bestekâr Amir Ateş, kanun sanatçısı ve bestekâr Göksele Baktagir ile solist ve bağlama sanatçısı Orhan Hakalmaz'a yarışmanın kültürel anlamını, Türk musikisine katkılarını ve eserleri değerlendirirken hangi ölçütleri esas aldıklarını sorduk.

Rabia Bulut'un haberi sayfa 8'de.

11

■ Zihnin resmî hükümdarı olmak isteyenler için: İrade Terbiyesi

"Dr. Ethem'in derdi, Batı'da biriken bilimsel müktesebati edilgen bir çevirmen uyumsuzluğuyla doğuya aktarmanın çok ötesindedir. Amacı, bahsi geçen bilgileri sentezleyerek, kendi toplumunun rûhsal ve zihinsel buhranlarına çare üretecek bir disiplin mimarisi inşa etmektir. Kitabında kullandığı zengin kavramsal çerçeve, doğu ve batı dünyasından devşirdiği vecizeler ve metodolojik titizlik, bu eserin özgün bir entelektüel emeğin mahsülü olduğunu açıkça ortaya koymaktadır."

Mehmet Kırtorun'un yazısı sayfa 11'de.

14

■ Sanatçı ölür ama öğrencileri yaşar

Hat ve ebru sanatçısı Fuat Başar: "Öğrencilerimiz hem ebruda hem de yazıda ata dede sanatını günden güne daha iyi yaparak yaşıyorlar. Bu bir iftihar vesilesidir, şahsım adına değil, ülkemiz adına. Kişi göçer gider ama yetiştirdikleriyle beraber sanatta tanınır bilinir olur; onun bilinmesi de işin edebinin de yaşadığını göstermesi bakımından önemlidir. Müslümanlara en başta edep lazım."

Şeyma Subaş'ın röportajı sayfa 14'te.

15

■ Cannes rüzgarı esti geçti

"Cannes Film Festivali, bu geçişin en görünür durağı oluyor her yıl. 79. edisyon da büyük auteur'lerin geri dönüşlerine sahne olurken, sürprizlerden çok rüştünü ispatlamış yönetmenlerin öne çıktığı bir seçki sundu. Jüri başkanlığını üstlenen Park Chan-wook yönetimindeki ekip, sinema diline hâkim, politik ve estetik olarak daha kontrollü filmleri merkeze alan bir tercih yaptı. Festival boyunca risk alan genç seslerden ziyade, sinemasal ağırlığını çoktan kanıtlamış isimlerin görünür olması dikkat çekiciydi."

Asude Karagöz'ün yazısı sayfa 15'te.

03

■ Öykülerimde hayal ve gerçek iç içe

Gazeteci ve yazar Emeti Saruhan: "Ben işim gereği sürekli ajans tarıyorum ve yani yurttan geçen haberleri görüyorum. Bu hikâyeler ne ki? Hayatta o kadar ilginç, o kadar absürt şeyler gerçekleşiyor ki, bunları ben hikâyeye döksem dersiniz ki yok artık, bu kadar da abartma. Bazen yaşadığım bir an, gözümde bir sitcom sahnesi gibi canlanıyor, bazen zihnimde bir cümle beliriveriyor. Sonra onu sayfaya döktüğümde peşi sıra cümleler ekleniyor. Ete kemiğe bürünüp öykü diye görünüyor."

Latife Beyza Turgut'un röportajı sayfa 3'te.

05

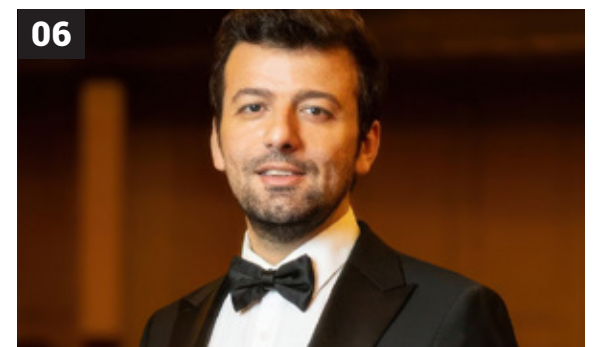

■ Ölmüş şairleri kıskanıyorum

Şair Emre Söylemez: "Ölmüş şairleri gerçekten kıskanıyorum ve sanırım onların bu yanına hayranım. Onlar gibi olamadım bu beni üzüyor ama çabalıyorum. Şairi ölmüş şiirler bana çok büyüklü geliyor, hikmet arıyorum her dizede. Dünyanın haksızlığını hatırlatıyor. Söyledikleri her şey daha bir gerçek oluyor. Oysa şimdi nefes alan birini söylediği sadece kurgudur, onun kurgusu."

Zeynep Karaca'nın röportajı sayfa 5'te.

06

■ Müzik tüm hayatımın içinde

Müzisyen Hüseyin Kıyak: "Motivasyonumun tek bir kaynağı var: Tutkum. Ben müziği bir iş olarak görmüyorum, çalışmak gibi de gelmiyor bana. Öncelikle merakımı tatmin ediyorum, çok sevdiğim bir şeyle uğraşıyorum. Merakım arttıkça yaptığım iş de renkleniyor. Yalnızca koroda şarkı söylemek yetmiyor bana. Tüm hayatımın içinde müzik."

Neslihan Ünsal'ın röportajı sayfa 6'da.

02

BİLEN IŞIKTAŞ

03

MEHTAP ALTAN

04

SENA TUNÇ

05

YAĞIZ GÖNÜLER

Boston'da bir kadın ve müziğin hafızası:

Isabella Stewart Gardner

BİLEN İŞIKTAŞ
bilen.iskas@istanbul.edu.tr

Harvard Üniversitesi Müzik Bölümü'nde geçirdiğim bir yıl boyunca çok sayıda müze, sanat galerisi ve tarihi mekân gezdim. Boston'daki Fenway Court'a adım attığımda ise bu geziler arasında ayrı bir yoğunluk yaşadım. Sanki başkasının hatırlarında dolayıcı, bana ait olmayan bir hayali taşıyor gibiydim. Odalar arasında dolaşırken tabloların, çiçeklerin, mektupların ve fotoğrafların yan yana durduğu bir dünya kendini gösteriyordu. Isabella Stewart Gardner'ın kurduğu bu yapı, sanatın aynı zamanda yaşayan bir atmosfer olduğunu hissettiriyordu.

Bu mekânın ardında, sanat ile hafızayı iç içe kuran bir hayat ve onu şekillendiren Isabella Stewart Gardner vardı. Isabella 1840'ta New York'ta dünyaya geldi. 1860'ta John "Jack" Gardner ile

evlenmesiyle birlikte Boston'un kültür çevreleriyle yakın ilişki kurmaya başladı. Çiftin tek oğulları Jackie'yi küçük yaşta kaybetmeleri yaşamlarında derin bir kırılma yarattı. Bu acının ardından Isabella ve Jack uzun yolculuklara çıktı. Avrupa ve Asya'da geçirdikleri yıllar, özellikle Venedik'te kurdukları güçlü bağ, Isabella'nın sanat ve kültüre yönelişini derinleştirdi.

Gardner'sın Avrupa, Asya ve Orta Doğu'ya uzanan seyahatleri, Isabella'nın sanat anlayışını çok kültürlü ve katmanlı bir ufka taşıdı. Boston'a dönüştüğünde Isabella, Harvard'da sanat tarihi ve İtalyan edebiyatı dersleri aldı. Koleksiyonculuk serüveni önce nadir kitaplarla başladı. Harvard'da tanıştığı sanat tarihçisi Bernard Berenson, ilerleyen yıllarda onun sanat danışmanı oldu.

1890'lardan itibaren birlikte çalışarak Rönesans tablolarından Asya sanatına, tekstillerden modern dönem önemli eserlerine uzanan geniş bir koleksiyon oluşturdular; bu birikim zamanla Isabella Stewart Gardner'ın müze fikrinin zeminini hazırladı. Jack'in 1898'de ani ölümü üzerine bu hayali tek başına sürdürdü. Müzenin inşasına 1899'da başladı, 1901'de tamamlandı ve 1903'te Fenway Court adıyla halka açıldı. Gardner, burayı yalnızca bir sergi alanı değil,

konserler, akşam yemekleri ve sanatçı buluşmalarıyla Boston'un yaratıcı çevrelerini bir araya getiren canlı bir kültür merkezi olarak kurguladı.

20. yüzyılın başında Boston, Amerika'nın en hareketli müzik şehirlerinden biriydi. Boston Symphony Orchestra, Avrupa'dan gelen virtüözleri ağırlayan prestijli bir konser kurumuydu. Fritz Kreisler, Ignacy Jan Paderewski ve Alexander Siloti gibi isimler bu dönemde Boston'da sık sık konser veriyor, konser sonrası buluşmaların bir kısmı Gardner'ın salonunda gerçekleşiyordu. Boston'da olduğu gibi Venedik'te de çevresini kuşatan sanatçılar, yazarlar ve müzisyenlerle birlikte Isabella Stewart Gardner, büyük bir servete sahip tutkulu bir koleksiyoner olarak bu yılların en dikkat çekici kültür figürleri arasında yer alıyordu. Henry James'in hayranlık duyduğu Gardner, Palazzo Barbaro'nun sanat çevresinden aldığı ilhamı Boston'daki Fenway Court'a taşıdı. Isabella'nın evi, müzisyenlerin fikir alışverişinde bulunduğu, yeni repertuvarların konuşulduğu, Avrupa müzik geleneğinin Amerika'daki yankılarının tartışıldığı etkili bir buluşma noktasıydı.

Gardner'ın müzik dünyasıyla kurduğu bağ, koleksiyonundaki özel portrelerde de görülür. Kreisler'in 1915'te Isabella'ya

ithaf ettiği fotoğraf, iki sanatçının dostluğunun zarif bir izidir. Louis Held'in çektiği Franz Liszt portresi, bestecinin son yıllarına ait güçlü bir görüntüyü sunar. Ünlü fotoğrafçı Held'in 1883 tarihli Siloti ve Liszt fotoğrafı ise Siloti'nin Isabella'ya yazdığı içten ithafatla dikkat çeker. Piyanist Paderewski'nin 1892'de Isabella'ya armağan ettiği portre Gardner'ın uluslararası müzik çevreleriyle kurduğu bağların bir başka örneğidir. Bu eserler Gardner'ın müzikle kurduğu ilişkinin estetik ilginin ötesine geçerek dostluk, entelektüel paylaşım ve kültürel etkileşimle örülmüş bir dünyaya dönüştürdüğünü gösterir.

Isabella'nın gezi yazıları, onun dünyayı algılamaya biçimini anlamak için kıymetli bir kaynaktır. 1800'lerin sonundan itibaren tuttuğu günlükler ve romancı Henry James gibi dostlarıyla yaptığı yazışmalar, sınırları zorlayan bir gezginin izlerini taşır. Bu metinlerde egzotik ve alışılmadık dışındaki sahnelere öne çıkar. Gardner'ın yazıları, dönemin katı sosyal kurallarına karşı bir ifade alanı yaratır. Özellikle kadınlara kültürel güç ilişkilerini tartışabilecekleri bir zemin sunar.

Isabella 1924'te hayata veda etti. Vasiyetinde müzenin düzeninin korunmasını ve "halkın yararı ve eğitimi için sonsuza dek" varlığını sürdürmesini şart

koştı. Bugün müze, kurucusunun estetik sezgisini, kültürel merakını ve müzikle kurduğu derin bağları taşıyan bir mekân olarak yaşamaya devam ediyor. Ziyaretçiler, büyük ustaların eserleri arasında dolaşırken Isabella'nın sanat, müzik ve hatıralardan ördüğü evrene açılan bir kapıdan içeri girer.

Emeti Saruhan

"Yazacaklarınızın sınırı zihninizin sınırları ile çizilmiş" diyerek haberin katı gerçekliğinden kurmacanın özgür dünyasına adım atan gazeteci Emeti Saruhan, ilk öykü kitabı "Süper Selma" ile okurunu selamladı. Kara para aklayan güzellik merkezlerinden sosyal medya illüzyonlarına uzanan absürt toplumsal gündemi ele alan yazar, "Hayatın kendisi zaten bir ironi" diyerek toplumsal gündemi mizahi bir dille harmanlıyor.

Emeti Saruhan

LATİFE BEYZA TURĞUT
latifebeyza@gmail.com

Yıllarca gazete sayfalarında, ajans bültenlerinde ve hayatın tam merkezinde haberin peşinden koşan gazeteci Emeti Saruhan, "Benim için ilk kurmaca vardı" diyor ve ilk öykü kitabı "Süper Selma" ile okuyucuyu kurmaca dünyasına buyur ediyor. Hece Yayınları etiketiyle raflardaki yerini alan 12 öyküden oluşan kitap, güzellik salonlarından kara para aklamaya, sosyal medya fenomenlerinden motivasyon yazarlarına kadar günümüz Türkiye'sinin absürt ve ironik gerçeklerine ayna tutuyor. Gazeteciliğin dinamizmiyle beslenen ama edebiyatın kalıcılığınananan yazar, toplumsal olayları ironik bir dille ele alırken okuyucuya aslında çok tanıdık ama bir o kadar da sarsıcı hikâyeler sunuyor. Haber dilinin sınırlarını aşarak hayal gücünün özgürlüğüne sığınan Saruhan ile gazetecilik reflekslerinin edebiyata yansımaları, gerçek ile kurmaca arasındaki o ince çizgiyi ve insan ruhunun derinliklerini konuştuk.

HAYATIN KENDİSİ ZATEN BİR İRONİ

Ben öykümü seversem okuyucu da sever

Kurgu yaparken içinizdeki o "sorgulayan gazeteci" sizi kısıtladı mı? Hiç yazar-gazeteci çatışması yaşadınız mı?

Çatışma demeyelim de yönlendirme diyeim. Bana göre kurgu bana saçma geliyorsa, başkasına da saçma gelir. Öyküyü ben seversem, okuyan da sever gibi hissediyorum.

Bu açıdan tabii ki hikâyeleri okuyup denetleyen bir gazeteci var içimde. Diğer yandan öyküde kullanacağım unsurları bilmek ve tanımak önemli. Moringa balığından bahsediyorsam küçük mü büyük mü, lezzetli mi değil mi? Nerelerde yaşar? Pahalı mıdır? Zenginlik sofrasında mı fakirin sofrasında mı olur? Az çok bunları bilmek isterim.

Bilmiyorsam öğrenmeye çalışırım. Bu noktalarda devreye giriyor tabii o gazeteci.

Haberin ömrü genelde gündüktür. Oysa edebiyat kalıcıdır. Yıllar sonra bu kitabı okuyan biri, bugünün gündemine ve Türkiye'sine dair satır aralarında neyi bulsun istersiniz?

Tabii... Gündemler geçicidir ama sevinçler, hüznler, kırgınlıklar, ayrılıklar, kavuşmalar aynıdır. İnsan ve insana dair olanlar... Yıllar sonra kitabı okuyan ve bugünün gündeminden habersiz biri, belki gündemle ilgili bir fikre sahip olamayabilir ama okuduğunda öyküdeki duyguyu hissedebilir diye düşünüyorum. Özetle gündem yalan, hoş bir sada kubbede kalan.

Geçtiğimiz haftalarda ilk öykü kitabınız Süper Selma Hece Yayınları etiketiyle okuyucuya buluştu. Bizler, sizi gazeteci kimliğinizle tanıyoruz. Uzun yıllar gazetecilik yaptıktan sonra haber dilinin dışına çıkarak kurmacaya yönelmeniz nasıl gerçekleşti?

Aslında benim için ilk kurmaca vardı. İlkokul ve ortaokul dönemlerinde defterlere başlayıp yarım bıraktığım roman denemelerimi hatırlıyorum. Üniversite döneminde, deneme sayılabilecek bazı yazılarımı gönderdiğim gazete hep yayınlardı. Sonrasında internet sitelerinde bazı öykü-deneme formatında yazılarım yayımlandı. Ev arkadaşım ile bir fanzin edebiyat dergisi hazırlamıştık bir ara. Bir edebiyat dergisinden de öykü ödülü aldım. Sonra hayata haber girdi. Benim yazma ihtiyacımı karşılamış olmalı ki haber peşinde koştuğum dönemlerde öykü ile çok haşır neşir olamadım. Bu kitapta yayınlanan öyküler arada derede, içimde tutamayıp taşanlar.

Öykülerimde hayal ve gerçek iç içe

Kitapta yer alan 12 öykünün hemen her biri aslında güncel bir toplumsal olaya da göz kırıyor. Örneğin kitaba ismini veren Süper Selma hikâyesi, yakın geçmişte ortaya çıkan güzellik salonları üzerinden kara para aklama operasyonlarını konu ediniyor. Başka bir öykü, sosyal medyanın yeni yüzleri "temizlik influencer"larına veya yazıları devşirme özlü sözlerden ibaret olan "motivasyon yazarları"na değiniyor. Fakat özellikle ülkemizde gündem çok hızlı akıyor. Her gün onlarca acı tatlı olay yaşanırken hangilerinin edebiyata dönüşecek kadar derin olduğuna nasıl karar verdiniz?

Ben işim gereği sürekli ajans tarıyorum ve yani yurttan geçen haberleri görüyorum. Bu hikâyeler ne ki? Hayatta o kadar ilginç, o kadar absürt şeyler gerçekleşiyor ki, bunları ben hikâyeye döksem

dersiniz ki yok artık, bu kadar da abartma. Ama hayatın kendisi zaten bir ironi. Tabii tüm bu denklemler içinde konuya karar verip, "şunu yazacağım" gibi başlamıyorum öyküye. Bazen yaşadığım bir an, gözümde bir sitcom sahnesi gibi canlanıyor, bazen zihnimde bir cümle beliririyor. Sonra onu sayfaya döktüğümde peşi sıra cümleler ekleniyor. Ete kemiğe bürünüp öykü diye görünüyor. Kervani yolda düzüyorum sanırım. Tabii bir de şu yönü var: Bir kötülük gördüğümüzde bunu çok kolay eleştiriyoruz. "Bu da yapılır mı" diyoruz. Ama belki de biz de -bu kadar büyük olmasa da- küçük seçimlerimizde yanlış kararlar veriyoruz. İnsanlara biraz da bunu düşündürmek istiyorum.

Gazetecilik refleksleri, gündelik hayatın içinde sürekli "haber" arar. Öykü yazarken bu refleks ne kadar değişiyor? Bir haberin peşinde olmakla bir hikâyenin peşinde olmak arasında nasıl bir fark görürsünüz?

Haber ararken, yazarken bilinmemiş, duyulmamış bir konuyu, olayı, kişiyi, en doğru şekilde aktarabilmek öncelik. O da çok heyecan verici, hem geri dönüşleri hem ortaya çıkan haber ile mutlu eden bir eylem. Öyküde ise hayalle gerçek iç içe. Özgürsünüz. Yazacaklarınızın sınırı zihninizin sınırları ile çizilmiş. İster bir gerçekten hareket eder bir kurgu oluşturursunuz. İster tamamen gerçek bir olayı hikâye edersiniz. İster tamamen bir hayal dünyası kurarsınız. İkisi de çok keyifli.

A. Bakı

KÜLTÜR SANAT

İSTİKLAL CADDESİ'NİN
KONUT MİMARİSİNDE
DÖRT KARAKTERSENA TUNÇ
sturali81@hotmail.com

İstiklal Caddesi'ni anlayarak adımlamak istiyorsanız biraz boynunuz ağrıyabilir, nitekim cadde, mimarisi ile sizi her daim yüzyıllar öncesine götürür. Bu zaman tüneli gibidir. Bu zaman tüneli, çoğunlukla kamusal binalar, elçilikler ya da hanlar üzerinden okunsa da caddenin asıl karakterini ve sosyo-kültürel dönüşümünü sağlayan yapılar sivil konut mimarisidir. 19. yüzyıl ortalarından itibaren Levantenler, gayrimüslim tebaanın ve Osmanlı elitlerinin yerleşmeye başladığı bu aks, dikey sivil mimarinin (apartmanlaşmanın) İstanbul'daki ilk örnekleridir. Cadde boyunca uzanan bu süslü taş cepheler; inaç pratiklerinin, edebi kırılmaların, sanatsal sancıkların ve Batılılaşma arzularının mekânsal karşılığıdır. Bugün, İstiklal Caddesi ve yakın çevresindeki sivil mimari mirası; mimarları, kullanım amaçları ve sakinlerinin bıraktığı izler üzerinden nesnel bir tipoloji okumamıza olanak tanır.

St. Antuan Apartmanları

St. Antuan Kilisesi'nin avlusuna girdiğinizde, hemen hemen herkes benzer duygulara yarar. Bir anda kendinizi başka bir yüzyılda ve başka bir şehride hissedersiniz. Sanki İstanbul'da veya İstiklal Caddesi'nin bir bölümünde değil de bambaşka bir yerdesiniz gibi... Bina, sizi bir anda zamanın ötesine götürür.

Yıllarca hemen hemen tüm İstanbullular gibi ben de bu binalarda sadece papazların yaşadığını düşünüyordum. Gerçekte papazlar, kilisenin hemen yanında aynı dönemde inşa edilmiş olan, oldukça büyük bir manastır bölümünde yaşıyorlar. Ön tarafta, caddenin ritmine eşlik eden devasa bloklar ise sivil birer konut.

İstanbul doğumlu İtalyan mimar Giulio Mongeri ve Edoardo De Nari tarafından tasarlanan, yapımına 1906 yılında başlanan St. Antuan Yapı Kompleksi, İstanbul'daki en erken betonarme uygulamalardan biri. Orta Çağ'ın Gotik mimarisini, zamanın betonarme teknolojiyle doğrudan doğruya yansıtmış ve 20. yüzyıl İstanbul'unda İstiklal Caddesi'ne yakpare olarak giydirilmiş. 1900'lerde İstanbul'da çok az sayıda bulunan Neo-Gotik üslubun bu anıtsal temsilcisi, sivil yapıyı dışarıda; hem gürlüğe hem de ticarete yakın konumlandırırken, kiliseyi biraz geriye yerleştirmiş. Bu aklılluca çözümün mimari bir maliyeti de olmuştur; çünkü arkaya doğru ciddi bir altoparı oluşturulması gerekmiş. Boğaz tarafından bakıldığında altoparı, neredeyse kilisenin kendisi kadar büyük ve bu oluşan çok farkı ile kilisenin altından bir şapel daha çıkmış. İki kilise âdetâ üst üste yükseliyor görünümünde.

Bu görkemli kompleks, Osmanlı'daki akar sisteminin (kilise yapısı çevresinde ileride gelir getirecek diğer yapılarla aynı kompleks içinde tasarlanması modelinin) ilk örneklerinden biri. Amacı kilisenin inşasının ve varlığının finans etmek.

İşte bu finansal ve sivil yapının içine adım attığınızda, sizi 20. yüzyıl başı konut mimarisinin yüksek tavanlı ve dikey hatlı geometrisi karşılıyor. Yaklaşık 4 metreye varan tavan yüksekliği ve gıyotin pencerelerin içeriye süzdüğü ışık, Mongeri'nin dış cephe kurguladığı Neo-Gotik dikey ritim dairesi içindeki mekânsal devamı niteliğindedir. Odalar merkezi bir girişten sonra koridor boyunca dağılıyor; bu plan şemasında dönem Beoğlu burjuvazisinin konut konforunu ve işlevsel bölünmesini net bir şekilde görüyoruz. İki adet girişi bulunan apartmanların her ikisinde de hâlâ çalışır halde asansörler mevcut. Yapı kompleksinin en fotojenik ve etkileyici noktalarından biri ise iki daireyi birbirine bağlayan geniş koridor balkon. Bir tarafı kalabalık İstiklal Caddesi'ne, diğer tarafı ise kilisenin avlusuna bakan bu balkon, iki farklı binayı birleştiren bir köprü ve ortak kullanım alanı görevi de üstleniyor.

Fikir ve Edebiyatın
Odası: Mısır Apartmanı

St. Antuan'ın dini ve sivil dengesinden caddenin aşağısına doğru ilerlediğimizde, cephesindeki zarif desenler, bitkisel süslemeler ve geniş pencereleriyle Mısır Apartmanı yükselir. 1910 yılında, dönemin Mısır Hıdıvi Abbas Hilmi Paşa'nın siparişi üzerine Levanten mimar Hovsep Aznavur tarafından tasarlanan yapı, İstanbul'un ilk betonarme çarçaveli binalarından biridir. Yapımında Fransa'dan getirilen malzemelerin kullanıldığı bina, Art Nouveau üslubunun sivil mimarideki en radikal temsililerindedir.

Mısır Apartmanı, kişilik bir konak olarak inşa edilmiş olsa da zamanla İstanbul'un entelektüel, siyasi ve edebi hafıza merkezine dönüşmüştür. Binanın sakinleri ve kullanım amaçlarındaki çeşitlilik, imparatorlukta cumhuriyete geçişin de mikro bir özeti:

Batılılaşma Sınırlarında Bir
Kale: Doğan Apartmanı

İstiklal Caddesi'nden Galata'ya doğru sapan Serdar-ı Ekrem Sokak'ta konumlanan Doğan Apartmanı (inşa edildiği dönemdeki adıyla Helbig Apartmanı), İstanbul burjuvazisinin kolektif konut arzusunun en somut anıdır. 1894 yılında İtalyan mimar Raymondo D'Arcoo tarzını anımsatan bir eklektizmle, Prusya kökenli Helbig ailesi için bir lojman ve konut bloku olarak inşa edilmiştir.

Doğan Apartmanı, "U" şeklinde tasarlanmış mimari formuyla, cadedeki diğer yapılardan ayrışır. Bu "U" formunun ortasında kalan devasa avlu, doğrudan Boğaz'a ve tarihi yarımadaya açılan bir pencere gibidir. Yapının kullanım amacı, dönemin Avrupalı tüccarları, bankerleri

Sanatın ve Sürgünün
Avlusu: Narmanlı Han

Caddenin Tünel meydanına doğru açılan ucunda yer alan Narmanlı Han, bugünkü merkezi konumuna tezat oluşturacak şekilde, inşa edildiği dönemde dışa kapalı bir koruma kalesi olarak tasarlanmıştır. 1831 yılında İsviçreli mimar kardeşler Gaspare ve Giuseppe Fossati tarafından Rusya Elçiliği binası ve hapisanesi olarak inşa edilen yapı, sivil konut mimarisine sonradan evrilir. 1930'lu yıllarda Narmanlı ailesinin mülkiyetine geçmesiyle birlikte, daireleri ve odaları sanatçılara kiralanmış, kentin en özgün sanat sığınaklarından biri olur.

Mehmet Akif Ersoy: İstiklal Marşı'nın şairi, uzun yıllar sürdüğü sürgün hayatından sonra Türkiye'ye döndüğünde ömrünün son günlerini bu apartmanın bir dairesinde geçirir ve 1936 yılında burada vefat eder.

Mithat Cemal Kuntay: *Üç İstanbul* romanının yazarı, bu apartmanda yaşar ve dairesini dönemin edebi meclislerinin, fikir tartışmalarının odağı haline getirir.

Mustafa Kemal Atatürk: Yapının dış hekimisi Sami Günzberg'e ait olan dairelerini, cadede bulunduğu dönemlerde hem tedavi hem de stratejik görüşmeler için ziyaret eder.

Mısır Apartmanı, geniş daire planları, yüksek tavanları ve dönemin en modern mühendislik çözümleriyle sadece fiziksel bir lüksü değil; Türkiye'nin erken cumhuriyet dönemindeki entelektüel dönüşümün mekânsal çerçevesini de çizmiştir.

ve elitleri için tamamen Batılı standartlarda, bağımsız dairelerden oluşan lüks bir site mantığı ile planlanır. Bina; yangın duvarları, döküm demir korkulukları ve devasa taş cephesiyle adeta sokağın ortasında bağımsız bir kale gibi yükselir.

Cumhuriyet sonrasında Kazım Taşkent tarafından satın alınan oğlu Doğan'ın adını alan apartman; Sezen Aksu, Şener Şen gibi popüler isimlerine de ev sahipliği yapmıştır. Ancak yapının asıl değeri, 19. yüzyıl sonu İstanbul'unun geçirdiği ekonomik ve sınıfsal dönüşümü, konut mimarisindeki rasyonel planlamayla sabitlemiş olmasından aktardır.

Bugün İstiklal Caddesi'nin kaotik uğultusundan sıyrılıp bu binalardan içeri adım atan herkes, iki farklı zamanın tam ortasında kalma hissinin tecrübe ediyor.

Narmanlı'nın tipolojisi, St. Antuan gibi bir iç avlu etrafına dizilmiş dikey bloklardan oluşur ancak buradaki avlu daha çok zanaatın, üretimin ve sivil sosyalleşmenin alanıdır. Yapının mermer eşiklerinden geçen ve orada konaklayan isimler, Türk sanat tarihinin erken modernist dalgasını oluşturmuş figürlerdir: Ahmet Hamdi Tanpınar, Aliye Berger, Bedri Rahmi Eyüpoğlu.

Narmanlı Han, diplomatik bir merkezden sivil bir konut ve üretim alanına dönüşmesiyle, caddenin "sürgün ve sanat" hafızasını bünyesinde toplar. Cephesindeki sadelik ve içindeki devasa avlu, dış dünyadan yalıtılmış bir tasarım istasyonunu işlevi görür.

EDEBİYAT

ZEYNEP KARACA
c.zeynep.karaca@gmail.com

Hoş Koku, Korkunç İyi ve şimdi de **Hafif Yarattılmış** kitabıyla Emre Söylemez şiir dünyasına eser armağan etmeye devam ediyor. **Hoş Koku'nun Varlık ödüllü olduğunu da hatırlatalım. Söylemez ile mayıs ayında çıkan Hafif Yarattılmış üzerine konuştuk.**

Her dizede
hikmet
arıyorum

"Hafif Yarattılmış" şiir kitabı üzerine soru yönelttiğimiz Emre Söylemez, "Ölmüş şairleri gerçekten kıskanıyorum ve sanırım onların bu yanına hayranım. Onlar gibi olamadım bu beni üzüyor ama çabalıyorum. Şairi ölmüş şiirler bana çok büyüklü geliyor, hikmet arıyorum her dizede. Dünyanın haksızlığını hatırlatıyor. Söyledikleri her şey daha bir gerçek oluyor. Dışa şimdi nefes alan birini söylediği sadece kurgudur, onun kurgusu" diye konuştu.

"Cehennemde Bir Mevsim," "Degüstasyon" ve "Su Kasidesi" başlıklı şiirler var. Başlıktaki göndermelerin ötesinde bu kavramların sizde nasıl bir bağı vardır?

Daha önce "Tahattur" ve "Kış Sanatı" isiminde şiirler de yazdım. Aslında bunlar hem şairlerine saygımı sunuşum hem de şiirin bir şiir tarihinden fazlası olduğunu gösterme hevesimdi. İlgili Ahmet Haşim'in, Orhan Veli'nin ve benim Tahattur şiirlerimi yan yana koyup yaşayan düşünüş ve debisini kaybetmeyen şiire şahitlik edebilir. Degüstasyon Hikayeleri adını verdiğimiz şiirleri bu listeden ayırıyoruz. Hayatın ayrıntıları dışında kimseye bir gönderme bulunmuyor. Degüstasyon Hikayeleri çatısı altında yazdığım şiirlerde olabildiğince ne gördüysem onu anlatım, bazıları şiirsel ya da kapalı gelebilir okura fakat ben gördüğümü doğrudan aktardım.

Ölmüş şairleri kıskanıyorsunuz

İzzet Yasar, Atilla İlhan ve Turgut Uyar mısralar arasında dolaşıyor. Genç şairlerden beklentiler arasında geçmiş hakim olması duygusu da var. Özellikle bu isimleri ammanın bir hikayesi var mı?

Ölmüş şairleri gerçekten kıskanıyorum ve sanırım onların bu yanına hayranım. Onlar gibi olamadım bu beni üzüyor ama çabalıyorum. Şairi ölmüş şiirler bana çok büyüklü geliyor, hikmet arıyorum her dizede. Dünyanın haksızlığını hatırlatıyor.

Söyledikleri her şey daha bir gerçek oluyor. Oysa şimdi nefes alan birini söylediği sadece kurgudur, onun kurgusu. Atilla İlhan'a haksızlık etmek istemem ama daha çok lise yıllarımda ilğimi çeken ve orada kalan bir şair. Yani benim şairim değil. *Hafif Yarattılmış* kitabındaki şiirleri yazarken biraz isim kullanmışım. Dağlarca, Sami Baydar, David Lynch de bunlardan biri. Fakat dikkatli okursanız Atilla İlhan'ın kullanışımı ile diğer şairleri kullanışım arasında farkı görebilirsiniz. "Diss atmak" diyebiliriz, keşke cevap verebilseydim.

Şiirlerinizde deprem geçişi ve Türkiye'nin kaderi var. Gerçekliğimiz üzerine düşünürken en etkilediğiniz alanlar neler oluyor?

Bazen her şey eriyor. Sırtım dayadığım duvar nasıl oluyor da içine benim çekmiyorum şaşırıyorum. Gerçekliğimiz dediğinde hayır "sitcom" diyeyim geliyor. Ben depremden korkmuyorum yani beklenti bende kaygı oluşturmuyor çünkü bazen her şey eriyormuş gibi geliyor. Deprem benim şiirimde 6 Şubat depremidir. Çok öfkeliyim bundan dolayı, haber yayınlarında dokuzuncu gün, onuncu gün kurbanları insanlara sevinildi. O insanlar ikinci gün çıkartılmadığı için öfkeliyim. Fakat şiirimde o kadar da ayrırcı bir olay olduğunu düşünmüyorum, bir kutunun içindeki yaralı bir kumrunun canını verdikten sonra ağzından bir parça su akması kadar yer ediyor bu deprem konusu. Böyle söyleyebiliriz politik olmaksızın kaçıyormuş gibi görünsün istemem çünkü ben şairim, doğal olarak her bahis konusu mevzu da bir tarafım. Şiirlerim de öyle.

"Namaz," "Tanrı ve Kader," "Cehennem Gitmeces" gibi şiirlerde inaçlık, yokluk içi geliyor. Bu sadece metinde gördüğümüzü bir gerçek mi yoksa sizi tanımlayan bilgiler mi?

Amelde Hanifi, itikatta maturidiyim. Spinoza'nın *Etika* kitabını lisede okudum, en sevdiğim romancı Dostoyevski ve Türkiye'de yaşıyorum. Çocukken müslüman olmak biraz da ikili düşünmek demekti, tasavvufu biraz anlayınca bu ikili

düşünme biraz azalıyor, hem tenzih edip hem teşbih edebiliyorum. Söylediğin şiirler ikili düşünmenin sonucu ve bir şeyin bir olmasının özgürlüğü.

"İletişimsizlik dilimi öldürüyor" dizesi var. İletişim açısından çok karışık bir çağdayız. Sürekli bir iletişim halindeyiz ama kimsenin kimseyi anladığını görmüyoruz. Şiirde iletişim nedir sizce?

Şiirde iletişim hakkında hiç düşünmemişim. Doğru aslında şiir de bir iletişim aracı. Çi'nde doğşam ve dünyada yalnız kalsam yine şiir yazar mıydım bilmiyorum. Bence yazarım fakat bugün alışık olduğumuz şiirden başka olurdu mesela ona cümle diyebiliriz ya da sayıklama, mırıldanma bir sesi sürekli tekrarlama. Bunlardan fazlasını yapmaya çalışıyorsak hem şiir tarihi ile hem okur ile bir iletişim içindeyiz demektir. Kimsenin kimseyi anlamadığını görmüyoruz diyorsun bu bana biraz haksızlık gibi geliyor, hayatın akışında çok güzel anlar mevcut. Bunun kıymetini bilmek gerekiyor tabii ki kimse gelip bir melek dokunmuş ya her şeyi gözü kılmayacak fakat kendi hikayemize insanlarla kurduğumuz iletişim anlam katıyor.

Kitabın adı Hafif Yarattılmış, bu isim bir hikayesi var mı, ad olmaksızın. Başka alternatifler nelerdi? Ve üçüncü kitap için sizi ne kadar tanımlıyor bu anlatım?

Hafif yaratılmak bende yaşamla kurulan uyumu çağrıştırıyor. Bu

YAĞIZ GÖNÜLER
yagizgonuler@gmail.com

Evet o eski bayramlar yok

Elbette "o eski" bayramlar yok. Ama "yeni imkânlar" var. Bir kere, eskiden muradımız ne onu düşünmek gerekirdi. Eski sokaklar, salonlar, divanlar, semaver ve nargile takımları, sokak oyunları, harçlık ve hediye mevzusundaki incelemeler aralıyorsa şayet, bir kısmı dahi bulunursa şükür sebebi. Ama yoksa da şikayetlenmemeli. Zamanın değişimi insanı bağımsız değil ve insan değişirken mekânın da bundan nasibini almaması imkânsız.

Evet artık bayramlarda hızlıca aile ziyaretleri yapıyor ve akabinde tatil, dinlenmeye, uzaklara bir yerlere gitmeye hazırlanıyor insanlar. Bunda yadırganacak bir şey yok. Takip edenler mutlaka görmüşlerdir; bir hanımefendi işe gitme rutini videoya almış. Evden çıkıp işe varana kadar 5 toplu taşıma aracı değiştiriyor. Metro, tramvay, motor, metrobüs hepsi var. Sadece ofiste çalışanların değil, "disaridan" çalışanların da başka derterli var. Oradan oraya yetişmek bir yanda, hak ettiği parayı yani emeğinin karşılığını almak bir yandan. Hiç hafife alınmayacak bir yorgunluk, kalabalık, gürlüğe, zihin kirliliği, beden rahatsızlıkları silsilesi. Büyükşehir insanı eleştiriliyor; hep yorgun, tahammülsüz, içine kapanık, kendinden başkasına sabırsız. Öyle, belki de öyle olmayı bir mahafaza biçimi olarak belirlemiş. Bunda garipsenecek ne var?

Ben de sürekli tatil kovalayanları garipsiyorum. Her özel günün bir tatil dönüşmesini tuhaf buluyorum. Ama sonra da düşünüyorum, bu insanlar nasıl dinlenecek? İle de tatil köyü, otel, bungalow değil mesele. Dinlenecek bir insan aramaktan da yorulmuşlardır belki de. Kime derlerini döküp, kime güveneceklerini bilemedim yol gitmenin yorgunluğu yok mudur hiç?

Başlıktan yürüyecek olursam; evet o eski bayramlar yok ama başka bayramlar var. Bir köşeye çekilerek de sevdiklerimizin bayramlarını teşbih edebiliyoruz. Konu konuşuya selam verirken bir tabağa doldurduğlarımızı ikram edebiliyoruz. Çittiğimiz yerde içimizden geliyorsa yine çocukları sevindirilebilir, darda kalanların gönüllerini karnaca kederine mamur edebiliyoruz. "Bu kadar" olabiliyorsa, "bu kadarıyla" yetinmekten mutlu olmasın da biliyoruz. Üstelik, sadece başkaların memnun ederek yaşamının nasıl bir dert olduğunun da gayet iyi farkında olarak. Kimileri bu yüzden solgun, soluk ya da bezgin görünecek, kiminin itikadı bile sorgulanacak, ama olsun. Vaktiyle yakınlık gösterilip de sonradan vefanın, muhabbetin, sır paylaşmanın, yük taşımının devre dışı kaldığı ilişkilerden birer olmak da bir kulluk vazifesidir, vesselem.

Benim bayramım biraz böyle geçiyor. Gelibolu, Bolayır'da. Anem, babam ve aile oğlumla. Elbette komşularla, onların çocuklarıyla. Yürüyüşle, bisiklet sürüşle, kitap okuyuşla. Kendim ve civarım için duayı elden bırakmıyorum. Ama yine çalışarak. Hem de otlamadın, puflamadın. Biraz daha güçlü nefes alarak, yeşilin ve denizin kokusunu doya doya içme çekerek. Çünkü döneceğim ve döndüğüm yerde bunları özleyeceğim. Her an değil ama mutlaka özleyeceğim. Daha güçlü dönmek, bir nebeze daha hayattan memnun, taşın ve toprağın muhteremliğinin daha farkında dönmek, neden tuhaf olsun. Bayram böyle de bayram.

Uzun zamandır okumalarımı çevirmişti atölyeler planlıyor neredeyse. Haliyle özgürce okunmanın tadını da özlüyorum. İşte bayram bunun için de yeni bir imkân doğuruyor. İşti gücü biraz daha kenara park ederek okumak, yazmak, notlar almak, yeni deneme konuları bulmak öyle lezzetliymiş ki yeniden fark ediyorum. Ali Ural'ın Bisiklet Dersleri, Krishnamurti'nin Yaşamla Buluşmak'ı, Muhammed Yazıcı'nın O'nun Gibi'si, sanki birbirinden uzak gibi görünün bu kitapların içi birbirine yakın şeyleri bulmanın telaşı, hoşluğu. Mesela sevgi. Sevginin en büyük merhamet, şefkat ve inaç kaynağı olduğunu bilme. Yeniden ve yeniden.

Bu bayram da böyle olsun. Sevgiyi yeniden düşünürken, sorgulatan ama mutlaka hissettiren bir bayram. Evet o eski bayramlar yok ama yeni bayramlar da var. Ve daha olacak...

MÜZİK

Koronun bugünkü kadrosu, Şef Mehmet Güntekin

YALNIZCA MÜZİK ZEVKİ DEĞİL BÜ BİR KÜLTÜREL SORUMLULUK

"Sadece sanatçı biyografilerinin yer aldığı bir güzelleme yazmak istemedim. Koronun birçok önemi var. Devlet kurumu olarak ilk Türk müziği korosu. Bir anda ortaya çıkmış bir yapı da değil. Elli yıl önceye gelene kadar yapılan önemli çalışmalar var. Kitabın ilk iki bölümünde koronun kuruluşundan önceki süreci inceledim. 1800'ü yıllardan başlayarak değişen toplumsal yapıyı, buna bağlı olarak repertuvarındaki değişimi ele almaya çalıştım."

Nevzat Atlığ yönetiminde Klasik Koro - 1973 Rumelihasarı Konserti

NESLİHAN ÜNSAL
neslihanunsal6@gmail.com

samlı bir eser. T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'un sunuş yazısıyla, Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu Şefi Mehmet Güntekin'in takdimiyle yayımlanan kitap; zengin arşiv belgeleri, sanatçı biyografileri ve tarihsel değerlendirmeleriyle koronun elli yıllık hafızasını okura sunuyor.

Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu, 2025 yılında kuruluşunun 50. yılını kutladı. Yarım asırlık bu birikimi kayıt altına almak amacıyla hazırlanan, armağan kitabı niteliği taşıyan **50. Yılında Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu**, kurumun tarihini, Türk musikisinin kurumsallaşma sürecini ve klasik repertuvarın korunmasına yönelik çalışmaların bir araya getiren kap-

Kitabın yazarı Hüseyin Kıyak, icracı, araştırmacı ve yazar kimliğiyle Türk musikisi üzerine önemli çalışmalar yürüten ve uzun yıllardır bu koronun bünyesinde yer alan bir isim. Hüseyin Kıyak'la bu kapsamlı eserin ortaya çıkış hikâyesini, koronun yarım asırlık birikimini, Prof. Dr. Nevzat Atlığ'ın kuruma aşladığı vizyonu, ezbere icra geleneğinin müzikal hafızadaki yerini ve kurumun Türkiye'deki musiki hayatında üstlendiği rolü konuştuk.

Hüseyin Kıyak
Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu'nun 50. yılına armağan niteliğindeki bu kitabın hazırlanma süreci nasıl başladı?

O zamanki isimle "Devlet Klasik Türk Müziği Korosu"nun kuruluş kararı 15 Kasım 1975 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştı. 2025, kurumun 50'nci yılıydı. Biz de bir kitap hazırlamak istedik. Şefimiz Mehmet Güntekin ve sanat kurulumuz 2024-2025 sezonunun sonunda bu kitabı benim hazırlamamı istediklerini söylediler. Ben de çalışmalara başladım.

50. Yılında Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu, bir kurumun tarihini anlatmakla kalmıyor, Türk musikisinin yakın dönemine ışık tutan bir kültür tarihi çalışması niteliği taşıyor. Bu kitabı hazırlarken okura ne anlatmayı amaçladınız?

Sadece sanatçı biyografilerinin yer aldığı bir güzelleme yazmak istemedim. Koronun birçok

önemi var. Devlet kurumu olarak ilk Türk müziği korosu. Bir anda ortaya çıkmış bir yapı da değil. Elli yıl önceye gelene kadar yapılan önemli çalışmalar var. Kitabın ilk iki bölümünde koronun kuruluşundan önceki süreci inceledim. 1800'ü yıllardan başlayarak değişen toplumsal yapıyı, buna bağlı olarak repertuvarındaki değişimi ele almaya çalıştım. Cumhuriyet'e geçiş, radyonun kurulması, Mesud Cemil'in klasik korosu, radyodaki koroyu Mesud Cemil'den devralan Nevzat Atlığ'ın 60'lı yıllardan itibaren koronun kuruluşunu hazırlayan çalışmaları...

Kitabı hazırlarken arşiv çalışmasına özel bir önem verdiğiniz görülüyor. Bu süreçte hangi belgelerin ve bilgilerin mutlaka kayıt altına alınması gerektiğini düşündünüz?

Koronun arşivi çok iyi bir şekilde korunmuştu. Yapılan ilk sınav için başvuran sanatçı adayların dilekçelerinden konser programlarına, sanat kurulu kararlarından tutanaklara varıncaya kadar birçok belge kurumumuzda bulunuyordu. Bu elli yıllık süreçte açılan sınavlara girenler, aldıkları puanlar, çıkan turneler, bakanlıktan koroya gelen ama reddedilen teklifler vs. birçoğuna kitapta yer vermeye çalıştım. Üzerinde titizlikle durduğum diğer bir konu da koroda yer alan sanatçıların biyografileriydi. Koronun kadrosuna girmese dahi konser programlarının arkasındaki künyede yer alan her isme biyografide yer verilmeliydi. Bir iki kişi hariç, herkesin biyografisi yer alıyordu kitapta.

Koronun 1975'te kuruluşu, klasik Türk müziğinin kurumsallaşması açısından önemli bir dönüm noktası. Başta Prof. Dr. Nevzat Atlığ olmak üzere kurucu kadronun ortaya koyduğu vizyonun ve çalışma disiplininin, koronun bugüne uzanan elli yıllık serüvenini nasıl şekillendirdiğini düşünüyorsunuz?

Nevzat Atlığ, gerçekten çok özel bir isim. Nakış nakış işleyerek kurmuş koroyu. Her ayrıntıyı düşünmüş, hesap etmiş. Koronun kurulmasını ulaşılan bir amaç olarak görüp bunu yeterli bulmamış. 30'larda, 40'larda verdiğimiz konserlerde dinleyiciye ulaşmak daha kolay. İşlerin iyice değiştiği, renklendiği, farklı farklı müziklerin ortaya çıktığı 80'lerde ve 90'larda klasik repertuvarın dinleyicisini yaratan kişidir Nevzat Atlığ.

Koroya gelen bazı konser teklifleri ve görevlendirmeleri koronun sanat anlayışına uymadığı için reddedecek, "Koroyu kurduk, maşamız devletten alıyoruz, bakanlık ne derseneyiz yaparız, demeyecek kadar prensipli biri Nevzat Atlığ. Birçok karşı çıkış koro arşivindeki sanat kurulu dosyalarında mevcut. Bu anlayışın büyük oranda sonraki dönemlerde de devam ettiğini söylemek mümkün.

Repertuvar konusunda da bir çizgi belirlenmiş. Koro, her eseri icra etmemiş, etmemeliydi de zaten. Nevzat Atlığ, "Subhi Ziya Özbekkan'a" diye bir çizgi koymuş. Bazı konserlerde bu çizgiyi aşmış sonraki dönem bestecilerinden de bir iki eser icra

Nevzat Atlığ yönetiminde Devlet Korosu, 1990'lar AKM

Nevzat Atlığ

Mesud Cemil'in koroyu kurarken kendine referans aldığı topluluğun bir minyatürü - Surname-i Hümayun'dan

ettirdiği olmuş. Bu çok yerinde bir karar. İki sebebi var. Birincisi solistler için eser bestelenmesi 20'nci yüzyılda gerçekleşiyor. Daha önceki klasik eserler, icranın toplu olarak yapıldığı dönemlere ait. Koronun da eski eserleri okuması yerinde bir tutum. Sonraki eserler daha çok solistler için bestelenmiş, koro ile icra edildiğinde değeri ortaya çıkmıyor. Diğer sebep de şu: Sonraki dönemde bestelenen eserleri icra edecek kurum var. TRT içindeki sanatçılar ve gruplar, diğer korolar... Ama örneğin Zaharya'nın Hümayun Bestesi'ni, Dede Efendi'nin Buselik Kârı'nı okuyacak çok fazla müzik grubu yok.

Yarım asırlık geçmişiyle Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu, sizce Türkiye'nin kültür ve musiki hayatında nasıl bir rol üstleniyor?

Koronun en önemli misyonu, Türk müziğinin kadim eserlerini seslendirmek. Hacı Sadullah Ağa'nın, Tab'i Mustafa Efendi'nin, Dede Efendi'nin, Zekâî Dede'nin eserlerini icra edecek çok fazla kurum yok. 40'larda 50'lerde Mesud Cemil'in radyoda kurduğu Klasik Koro vardı. Sonra bu koroyu Nevzat Atlığ devraldı. 50'lerden 70'lerin sonlarına kadar Münir Nureddin yönetimindeki İstanbul Belediye Konservatuarı Türk Müziği İcra Heyeti bu misyonu sürdürdü. İcra Heyeti, yaklaşık 30 yılda çok önemli eserler seslendirdi. Konser programlarının tamamına yakını elimde, gerçekten İcra Heyeti'nin klasik repertuvarındaki önemi dikkat çekici. Nevzat Atlığ'ın kurduğu Devlet Korosu'nun repertuarı klasik eserlerden oluşuyordu fakat üstte andığım radyo Klasik Korosu'ndan ve İcra Heyeti'nden en önemli farkı eserlerin ezbere icra edilmesiydi. Bu, çok önemli bir mesele ve yalnızca korumuzda uygulanmaya devam ediyor.

Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu'nun en önemli özelliklerinden biri de eserlerin ezbere icra edilmesidir. Bir eser ezbere ya da notadan icra edilmesinde nasıl farklar var?

Nota bizim müziğimizde çok yeni, şunun şurasında 150 yıllık bir mesele. Hafızanın önemli olduğu bir kültür dairisinin müziği bu. Repertuvar da "meşk" adı verilen, eserlerin bir hocadan ezber yoluyla öğretildiği sistemle aktarılıyor. Besteciler de nota kullanmıyor, icracılar da. Bazı bireysel çabalar olmuş ama yaygınlaşmamış. Sonra Batılılaşma, değişim, modernleşme derken 19'uncu yüzyılda önce Hamparsum notası, sonra da Batı grafik notası yaygınlaşmaya başlıyor. 1900'lerin başlarından itibaren müzik öğretiminin önce Darülelhan, sonra İstanbul Belediye Konservatuarı'nda örgünleşmesiyle nota en önemli öğretim aracı oluyor. Sonra hemen her müzik topluluğunda nota ile icra yapılıyor. Nota, müziğin vazgeçilmez bir unsuru oluyor. İşin ilginç tarafı da şu: Nota, Avrupa müziğinde çok daha eskiden var olan bir araç. Ama birçok çoksesli müzik konserinde solistler eserleri ezbere icra eder. Bizim gibi notaya çok sonradan geçen bir müziğin temsilcileri ise notasız hiçbir şey yapamaz hale gelmişiz. Bir konserin uzunluğu ile saz semaisinin süresi de ölçülemez. Bizde birçok eser iki safa, dört dakikadır.

Nevzat Atlığ'ın koroyu kurarken eserlerin ezbere okunmasını önemli bir ilke olarak getirmesi dikkat çekici. Eserin okuyucular tarafından hafzedilmesi ve tüm dikkatin şefte olmasını istemişti Nevzat Hoca. Gelenekte şef yoktu ama eserlerin hafızadan icra bakımından geleneksel bir yöntemdi bu. Bence çok da isabetliydi. Ezberlemeden o eser sizin olmaz. Bugün notaya bakmadan şarkı söyleyebilen solist

Mesud Cemil'in koroyu kurarken kendine referans aldığı topluluğun bir minyatürü - Surname-i Hümayun'dan

Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu, 1975 yılında Prof. Dr. Nevzat Atlığ öncülüğünde kurulmuştur. Türk musikisi geleneğini akademik disiplinle birleştiren koro, kuruluşundan bu yana klasik repertuarın korunması ve icrası üzerine çalışmalarını sürdürmektedir.

Koro, klasik Türk musikisi eserlerini özgün icra üslubuna sadık kalarak yaratmayı amaçlıyor. Repertuvar çalışmaları, arşiv araştırmaları ve geleneksel meşk sistemiyle ezbere icra anlayışı kurumun temelini oluşturuyor. Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu'nda şeflik görevini günümüzde Mehmet Güntekin yürütmektedir. Güntekin, koronun konser ve repertuvar çalışmalarını yönlendirmektedir.

50. Yılında Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Musikisi adlı çalışma, Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu'nun yarım asırlık birikimini tarihsel, sanatsal ve kurumsal yönleriyle ele almaktadır.

mi yazmış deyip onun şiir kitabına bakmak istemedim. Yahut Dede Efendi nasıl bir hayat yaşamış merakıyla Rauf Yekta'nın yazdıklarını okudum. Böyle böyle kültürün gelisti ve birçok başka şey yapılabileceğini gördüm. Dolayısıyla da çalışma alanım genişledi.

Klasik Türk Müziği dinleyicilerine ve bu geleneği yakından takip edenlere neler söylemek istersiniz?

Bu müzik, önemli bir kültür unsuru. Bugün yaşadığımızdan bambaşka bir hayatın ürünü. Dede Efendi'nin ferahfeza takımı bu müziğe aşina olmayan birine dinletsek ona pek bir şey ifade etmeyebilir. Ama birazcık o müziğin ortaya çıktığı iklim hakkında bilgi sahibi olup, eserlerin sözlerini anlayabilirse daha da yakınlık kurar. Yalnızca müzik zevki değil bu, bir kültürel sorumluluk. İlgilendiğimiz alanlar arttıkça, bilgi sahibi olduğumuz şeyler çoğaldıkça dünyamız da vizyonumuz da gelişir. Bu müziğe biraz da böyle bakmak lazım.

Mesud Cemil yönetiminde Unison Erkekler Korosu - 1938

Ender Bey şefliğinde koro

Fatih Salgar şefliğinde koro

İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Halkbank ve Esenler Belediyesi İstanbul Şiirleri Beste Yarışması, İstanbul'un kültürel hafızasını Türk musikisinin zenginliğiyle buluşturdu. Şehrin şiirlerden süzülen ruhunu bestelerle geleceğe taşıyan yarışma, Türk müziği repertuarına yeni eserler kazandırdı.

İstanbul'a yazılan şiirler bestelere dönüştü

RABİA BULUT
bltrabia@gmail.com

Tarih boyunca herkesin aklına, gönlüne düşmüştür İstanbul. Ne dizeler, şarkılar, hikayeler, masallar yazılmıştır. Yazılanlar kadar yazılmayanlar, bize ulaşmayanlar da vardır. Kim bilir? Ama dünya var oldukça İstanbul ilham olmaya devam

edecek. Ona dair şiirler, şarkılar, hikayeler yazılacak. İstanbul aşıkları birbirini bulacak. Bu şehre olan bağlılıkları, sevgileri anlatılacak. Esenler Belediyesi'nin Halkbank ve İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı sponsorluğunda düzenlenen İstanbul Şiirleri Beste Yarışması da İstanbul'un tarihine katkı sunan işlerden biri olarak öne çıkıyor. Amacını şiirlerinin Türk müziği formunda bestelenmesi amacıyla taşıyan yarışma, kültürel birikimimizin gelecek nesillere aktarılmasına imkân tanıdı.

Beste yarışmasının jüri başkanlığını Prof. Dr. Ayşegül Kostak Toksoy üstlendi. İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı öğretim üyeleri Prof. Dr. Göknil Bişak Özdemir, Prof. Dr. Sinem Özdemir Göçeri, bestekâr Amir Ateş, kanun sanatçısı ve bestekâr Göksel Baktagır, Türk müziği ve tanbur sanatçısı Özer Özel, Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Koro şefi Mehmet Güntekin ile halk müziği sanatçısı Orhan Hakalmaz jüri üyeleri olarak yer aldı.

Mayıs ayında gerçekleştirilen ödül töreninde; birinciliği "Sevda" rumuzlu eseriyle Murat Demirhan, ikinciliği "Laale" rumuzlu eseriyle Bahadır Sevik, üçüncülüğü "Gülhan" rumuzlu eseriyle Cengizhan Sönmez ve dördüncülüğü ise "Berza" rumuzlu eseriyle Temel Savaş Özkök elde etti.

Yarışma kapsamında birinci 300 bin TL, ikinci 250 bin TL, üçüncü 200 bin TL ve dördüncü ise 150 bin TL para ödülünün sahibi oldu. Ayrıca, her biri 100 bin TL olmak üzere altı kişi de mansiyon ödülüne layık görüldü. Yarışmayı kazanan eserleri ödül töreninde sen sanatçıları Alp Arslan, Gülşah Sönmez, İbrahim Suat Erbay ve Yaprak Sayar seslendirdi.

İstanbul Şiirleri Beste Yarışması'nın jürisinde yer alan; Prof. Dr. Ayşegül Kostak Toksoy, Amir Ateş, Göksel Baktagır ve Orhan Hakalmaz'a yarışmanın anlamını, önemini ve eserleri değerlendirirken hangi noktalara dikkat ettiğini sorduk.

İstanbul Şiirleri Beste Yarışması jüri toplantısı

Eserlerde orijinalliği önemsedik

Amir Ateş (Sanatçı): İstanbul, kültür-müze, tarihimize, geçmişimize İftihar edebileceğimiz bir il. Bu ilimiz için Esenler Belediyesi'nin tertiplemiş olduğu İstanbul Şiirleri Beste Yarışması yapıldı, biz de jüri olarak yer aldık. Çok güzel eserler seçildi. Seçilen eserlerin ileride musikimizin en özel eserleri arasında yer alacağından eminim.

Belediyemizin bu tarz etkinliklere vermiş olduğu önemi ve değeri takdirle karşılıyorum. Zira İstanbulumuzun pek çok ilçesi var. Ama Esenler bu ilçeler arasında bir farklılık gösteriyor. Güzelliğe güzellik katmak için yarışıyor.

Yarışmaya başlanan eserleri değerlendirirken makamlara, formlara ve değişik makamlarda bestelenmiş eserlere yer vermedi daha uygun bulduk. Yarışmaya başlanan besteleri söz ve melodinin birbirine imtiza etmesine, eserlerde orijinallik, benzerlik olmasına göre değerlendirdik. İstanbul'u nasıl anlattığına yani sözlerine; müziğin de sözlerin de akılda kalıcılığına bakarak değerlendirmemi yaptığımızı söyleyebiliriz.

İstanbul şarkılarını ve türkülerini 21. yüzyıla taşımak istiyoruz

M. Tevfik Göksu (Esenler Belediye Başkanı): Necip Fazıl'ın ifadesiyle Hz. Peygamber (s.a.v.)'in övgüsüne mazhar olmuş, bir çağı açıp bir çağı kapatmış, yer üsti kadar yer altı zenginlikleriyle de dikkat çeken nadide bir şehirden söz ediyoruz. Dünyada ortasından deniz geçen tek şehir olan İstanbul üzerine şiirler yazmak ve besteler yapmak son derece kıymetlidir.

Mekke ve Medine vahyin ruhunu, Kudüs tarihini ruhunu yansıtarak, İstanbul'da estetğin ruhunu yansıtır. İstanbul'u okumak aslında insanlığı okumaktır. Biz bu şehrin sadece üzerinde değil, içinde yaşamak; onun hikâyesini anlatarak insanlığın unuttuğu mirhazeti, mutluluğu ve saadeti yeniden keşfetmek istiyoruz.

Bu şehri anlamaya çalışsak, insanlığın yeryüzünde kaybettiği değerlerin kapılarını yeniden İstanbul'dan açabiliriz. Biz belediyeçiliği insanın ihyası olarak gören bir anlayışa mensubuz. Neslin ihyası kültürle, sanatla ve ruha dokunmakla mümkündür. Mekânı herkes inşa edebilir ancak kültür ve sanat emek ister.

Biz bu emek ve gayreti aşk, heyecan ve sevgiyle birleştirerek İstanbul şarkılarını ve türkülerini 21. yüzyıla taşımak istiyoruz. Dünyanın savaşlar ve kanla anıldığı bir dönemde, bu kadim şehrin müzikle ve İstanbul'la anılmasını arzu ediyoruz.

Besteleri seçerken adil olmaya çalıştık

Orhan Hakalmaz (Sanatçı): İstanbul Şiirleri Beste Yarışması çok önemli bir proje. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, TRT'nin yapması gereken bir projeyi Esenler Belediyesi hayata geçiriyor. Besteleri seçerken adil olmaya çalıştık. İnce leedik sık dokuduk, desek yanlış olmaz. Bu işin meşakkatli yollarını bilen, her kademesinde yer alan insanlar olarak gelen eserleri değerlendirdik. Usta işi, emek sarf edilmiş eserlerin baş vurduğuna söyleyebilirim. Bu eserlerin ileride musikimize katkısı olacaktır. Eserleri değerlendiren başkanlarımız isimlerini bilmeyerek rumuzlarıyla değerlendirdik. İstanbul'a dair şarkılar yazmak isteyenler ilk önce İstanbul'u bir gezsinler, benimsesinler. Zorlamasınlar kendilerini. Önce bir İstanbul'a aşk olsunlar sonrasında aşklarını dile dökümler. Her türlü şeyde olduğu gibi de şarkıda, türküde, musikide yarışmış çok önemli.

Bestelerin İstanbul'u nasıl anlattığına dikkat ettik

Ayşegül Kostak Toksoy (Akademisyen): Türk müziği repertuarının günümüz anlayışıyla yetişmesi, bilinçlenmiş besteciler tarafından daha da zenginleştirilmesi adına İstanbul Şiirleri Beste Yarışması'nın çok iyi bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Repertuarımıza katkı sunabilecek önemli eserler ortaya çıktı. Esenler Belediyesi'nin ev sahipliği yapıyor olması da kıymetli ve değerli bir katkı. Eserlerdeki makam kullanımına, melodi orijinalitesine, güftenin nasıl oluşturulduğuna dikkat ettik. İstanbul'u nasıl anlattıklarının üzerinde durduk. Eserleri değerlendirirken zorlandığımızı belirtmeliyim. Birbirinden değerli eserlere de şahitlik etmiş olduk.

Önemli bir sorumluluğu üstlendik

Göksel Baktagır (Sanatçı): Güçlü bir jüri ekibiyle birlikte, hassasiyetle değerlendirmelerimizi yaptık. Konu İstanbul olunca, biliyorsunuz İstanbul'dan ziyade İstanbul gözübeği ve medeniyetler şehri. Elbette bizlerde hep ilham olan bu özel şehrin müziğini, sözlerini oluşturan besteleri seçmek önemli bir sorumluluktu. Mevcut beslenen eserler arasında abidliğince titizlikle en iyilerini seçmeye gayret gösterdik. Kazanan beste-cilerimizi, şairlerimizi de gönülden kutluyoruz. Türk musikisi çeşitli formlarla yüklü bir müzik. Gelen eserler arasında oldukça tavrı ve üslup olarak klasik değerler eserlerde vardı, tango formunda da türk halk müziği formunda da eserler vardı.

“ŞİİRİMDEKİ HASSASİYETLER ÖN PLANDA OLSUN İSTERİM”

MEHMET FATİH ÖZ
fatihoz9@gmail.com

Daha ilk şiirleriyle kendi sesini bulan Ahmet Sefa Yalçın'ın *Yarına Çıkmanın Yolları* adlı şiir kitabı Dergâh Yayınları'ndan çıktı. Onunla gerçekleştirdiğimiz bu röportajda ilk göz ağrısı kitabına, şiir anlayışına ve şiir serüvenine odaklandık.

Sefa Yalçın

Şair Ahmet Sefa Yalçın: “Şiirimdeki dert edinilen meselelerin, vurgulanmak istenen noktaların benimle sınırlı kalmamasını murat ediyorum. İstiyorum ki şahsım değil, şiirimdeki işaret ettiğim hassasiyetler ön planda olsun. Mevzubahis durumu bu doğrultuda ele aldığımızda önümüzde daha geniş bir perspektif ortaya çıkıyor. İçinde yaşadığı toplumu, biriktirmiş olduğu hatıraları bir araya getiren kapsamlı ve kucaklayıcı bir dilin izinde yol almak istiyorum.”

İlk kitabımız *Yarına Çıkmanın Yolları* Dergâh Yayınları'ndan çıktı. Hayırlı olsun, tebrik ederiz. Sizi sizden tanıyalım. Yaşamınız, dönüm noktalarınız ve şiir yolculuğunuzu anlatır mısınız?

Öncelikle davetiniz ve tebrikleriniz için teşekkür ederim. Lisans eğitimim için İstanbul'a gidene kadarki yaşamımın büyük bölümü memleketim Amasya'da geçti. Kitap okuman bir ailede büyüdüm. Öğretmen bir babanın oğlu olarak kıymetli eserlerin, dergilerin yer aldığı nitelikli bir kütüphaneyle değerlendirildiğim söyleyebilirim. Kitaplar arasında ilerledikçe yolum yeni isimlerle, yeni eserlere çıktı. Şiire teması da bu okuma serüveninin kıymetli bir parçası olarak aniden değil, zamanla meydana geldi. Sabırlı olmayı, sebat göstermeyi şiir sayesinde daha iyi anladım. Özel gördüğüm iki önemli dönüm noktası: Genç yaşta edevki çekemelerimizden birinde Dergâh dergisinin doksanlı yıllardaki eski sayılarıyla karşılaşmam ve İstanbul'dur. Dergâh dergisinin söz konusu sayılarıyla adeta bir hazine bulduğumu hissetmiştim. Mustafa Kutlu başta olmak üzere İsmail Kara, Ayşe Şasa, Hüsvre Hatemi gibi pek çok önemli kalemlerimiz bu dergi vesilesiyle tanıdım. Edebiyata ve şiire olan ilgiyi keşfetmeye keşif fazlasıyla etkilendi. Diğer yandan kültür sanat dünyamızın kalbi olması hasebiyle İstanbul'da

“Şiirlerimde samimi-yeti önemsiyorum”

Şiirlerinizi kaleme alırken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir, bununla birlikte şiirinizi besleyen şiirleri öğrenebilir miyiz?

Şiire ilgili yola çıkarken de bu yolda kalmak için gayret gösterirken de temel hareket noktam samimiyet. İnandığım şiirin pesinden gidebilmek için samimiyetimizden birinde Dergâh dergisinin doksanlı yıllardaki eski sayılarıyla karşılaşmam ve İstanbul'dur. Dergâh dergisinin söz konusu sayılarıyla adeta bir hazine bulduğumu hissetmiştim. Mustafa Kutlu başta olmak üzere İsmail Kara, Ayşe Şasa, Hüsvre Hatemi gibi pek çok önemli kalemlerimiz bu dergi vesilesiyle tanıdım. Edebiyata ve şiire olan ilgiyi keşfetmeye keşif fazlasıyla etkilendi. Diğer yandan kültür sanat dünyamızın kalbi olması hasebiyle İstanbul'da

Ahmet Sefa Yalçın ve Mehmet Fatih Öz

olmayacak çok yolumun olduğunu bilincindeyim. Bu yüzden revan olduğum yola en başta kendim ehemmiyet göstermeli, saygıda kusur ve Karacaoğlan Yunus Emre ve Karacaoğlan olmak üzere zirve isimlerimizi hassaten belirtmeliyim. Asırlar öncesinden bizi birleştiren, konuştüğümüz dili mayalayan atalarımız benim için daima

müstesna bir yerde. Bununla birlikte kalem oynattığım Modern Türk Şiiri içerisinde şiirimi beslediğine inandığım; Levent Sunal, Ahmet Murat ve Fatma Şengül Süzer'i söylemek isterim. **Şiirlerinizin kökünü geleneksel şiir anlayışımızın beslediği aşkılar. Buna rağmen modern bir şiir yazıyorsunuz. Poetikanızda geleneksel ile modern şiir arasında ne kadar fark var?**

Benim tahayyülümde geleneksel ve modern kavramları birbirinden tamamen bağımsız değil. Lakin bununla birlikte geleneksel ve modern şiirin temas ettiği noktalara, kullanmış olduğum araç gereçlere baktığımızda merkeze koyduğumuz meselelerin farklı olduğunu görüyoruz. Şiirimde bu hususiyeti işlemem belli bir program çerçevesinde değil, daha çok şiirin beni kendine kattığı bir sürecin içerisinde gerçekleşiyor. Yazdıklarımızın matematiği, dinamikleri doğal bir sürecin nüvesinden aksiyon alsın istiyorum. Dışarıdan suni bir müdahaleyle şiirin “kendözünden” uzaklaşacağı fikrindeyim. Bu serüvende haritamı, pusulamı, azığımı kendim oluşturuyum gayret ediyorum. Varacağım noktayı ise şiir belirliyor.

Şiirlerinizdeki izleklerde okurlarınıza “her şeye rağmen” dedirtiliyorsunuz. Safiyane bir yaşama sevinci değil; olanları kabul edip, gelecek kaygısı gütmeyen “Tüm uzakları yanımda taşıyorum” diyen şiirin satırları. Şiirlerinizdeki bu umudun çıkış noktası nedir?

Her birimiz özgü ve özgün varlıklarız. Fıtratımız her birimiz için yaşama ayrı pencerelerden bakma imkânı sunuyor. Bu zenginliği iskalalamamak gerektiğine inanıyorum. Büyük iddialar değil, kolay vazgeçilmeyecek umutların peşinde olmayı arzu ediyorum. Çünkü

umudun varlığı bizi diri tutuyor, insan olduğumuzun telkin ediyor. Elbette her istediğimizin gerçekleşmiyor. Meselelerin asıl güzelliğinin de burada olduğunu düşünüyorum. Her istediğimizin gerçekleşmemesi, umudu “insanı” kılıyor. Şiirlerimdeki umudun çıkış noktası kendi penceremden görüklümdür. Evet umut, her şeye rağmen.

Memleketiniz Amasya'nın kokusu kitabınıza bariz şekilde yansımış. Hatta bunu gizlemek yerine yüksek sesle dile de getiriyorsunuz: “Çizgiler çektii Amasya'da zaman”, “İrmak boyu seni tamamladım Amasya'da” gibi dizelerin ve kitabı kıymetli ailenizle birlikte Amasya'ya ithaf etmeniz. Bundan mühüm ucu açık bir soru sormak istiyoruz; niçin şiir ve Amasya?

İnsanın doğduğu yer kaderiyse müdemic, kendimi nasip hissediyorum. Yasama dair ilk defa deneyimlediğim pek çok şey memleketimde gerçekleşti. Yeşilirmak, Sultan 2. Bayezid Camii, Anıt Meydanı, Kral Kaya mezarları, büyüdüğüm mahalle. Varlığı, yeryüzünü, tabiatı, tarihi ilk olarak Amasya ile tanıdım. Bende öyle bir yer edindi ki onu kendimden ayrı görmüyorum, daima birlikte ilerliyoruz. Sevdiğim bir arkadaşım “Memleketine geldiğini nasılı anlıyorsun? Ben her on adımda bir tanıdık gördüğümde değil de yuvamda hissettiğim” demiştim. Beni bu denli besleyen ve etkileyen bir durum şiirimin başlıca tutamıdır.

“Kapsamlı ve kucaklayıcı bir dilin izinde yol almak istiyorum”

“Geldim, gördüm, yendim” (Veni, vidi, vici) sözüne atıf yaptığın dizende dahi benlik yok, bizzat var: “Geldik, gördük, yendik”... Şiirlerinde gölgesini sık sık hissettirmiş topluluk

kim? Şiiri oluştururken uyguladığın bir teknik mi yoksa bireyselliğe karşı vurgulamak istediğin bir husus mu?

Şiirimdeki dert edinilen meselelerin, vurgulanmak istenen noktaların benimle sınırlı kalmamasını murat ediyorum. İstiyorum ki şahsım değil, şiirimdeki işaret ettiğim hassasiyetler ön planda olsun. Mevzubahis durumu bu doğrultuda ele aldığımızda önümüzde daha geniş bir perspektif ortaya çıkıyor. İçinde yaşadığı toplumu, biriktirmiş olduğu hatıraları bir araya getiren kapsamlı ve kucaklayıcı bir dilin izinde yol almak istiyorum.

“Eleştiriye açık olduğunuz müddetçe gelişime de açık oluyoruz”

Son olarak şunu sormak isterim: Şiirleriniz Dergâh, Söğüt, Türk Dili ve Şiir Versus dergilerinde yayımlandı. Dergiler hakkında neler söylemek istersiniz?

Yazmış olduğumuz eserlerin neye tekamül ettiğini görmek adına dergiler çok önemli bir yerdedir. Evet bir istikamet doğrultusunda ilerliyoruz fakat yazdıklarımızın edebi anlamda bir süzgeçten geçmesi gerekmektedir. İnanız, şiirlerimizi deşiyoruz. İstiyorum ki bir an evvel dergilerde yer alalım. Ama bu bir anda mümkün olmuyor. Vazgeçemiydim. Ben de “Kendimi evde değil de yuvamda hissettiğim” demiştim. Beni bu denli besleyen ve etkileyen bir durum şiirimin başlıca tutamıdır. Ayrıca dergiler sayesinde yeni isimler tanıyoruz. Kuşagımızdaki diğer şairlerle karşılaşılıyor. Bir şairin, yazarnın ortaya çıkışını ve edebi gelişim sürecini dergilerden takip ediyorum. Her bir yönünde değerli eserlerimize büyük katkı sağladığını düşünüyorum.

KİTAPLIK

MEHMET KİRTORUN
mehmetkirtorun@gmail.com

ZİHNİN RESMÎ HÜKÜMDARI OLMAK İSTEYENLER İÇİN: İRADE TERBİYESİ

Yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğini geride bırakırken, insanlığın karşı karşıya kaldığı en sinsi kriz, fiziksel kaynakların tükenmesi yahut ekonomik dalgalanmaların ötesinde, doğrudan insan bilincinin merkezinde yaşanmakta. Dijital uyaranların, sönüz kaydırma ekranlarının ve her saniye zihnimizi kuşatan bildirimlerin yarattığı bu gürültülü evrende, en kıymetli insanî melekemiz büyük bir erozyona uğramaktadır. İrade.

İşte tam bu zihinsel kargaşa çağında, araştırmacıların titiz gayretleriyle tozlu arşivlerden gün ışığına çıkarılan ve Ketebe Yayınları'nın okura sunduğu tarihi bir yapıtı imdamına yetiştiriyor. Dr. Ethem Bakar'ın kaleme aldığı *Terbiye-i İrade*. Fatma Zehra Can, Tülü Uysal ve Ömer Faruk Can'ın işiyle kuyu kazar gibi yürütüklükleri çalışmaları gün yüzüne kavuşan, Ömer Faruk Can'ın duru bir Türkçe ile sadeleştirdiği bu kıymetli rehber, yüzüyl aşkın bir geçişe sahip.

Tarihsel bir yanlısammann anatomisi

Ülkemizde "İrade Terbiyesi" her anıldığında, hafızamızda ilk beliren isim Fransız düşünür Jules Payot olur. Cemil Meriç'in disiplinli çalışması bizzat kavradığı ve kendi kaderini çizen eser olarak andığı metnin, Payot'nun meşhur yapıtı sayılmasına dair köklü bir inanış yerleşmiştir. Hatta Ali Fuat Başgil daha genç dimağlara bu başlıtđ tavsiye ederken zihinlerde hep Fransız müellifin gölgesi dolamıştır. Halbuki Meriç'in satırları derinlemesine incelendiğinde, kendisinin kaderini şekillendiren asıl yapıtını Dr. Ethem Bakar'ın kaleme aldığı *Terbiye-i İrade* olduğunu açıkça belirttiği görülür.

Fatma Zehra Can ve Tülü Uysal'ın kütüphanane raflarında âdeta iğneyle kuyu kazarak gerçekleştirdikleri araştırmalar, bu yerleşik ezberi bozmaktadır. Karşımsızdaki eser, bir çeviri metin olmaktan bütünüyle uzaktır; aksine, dönemin tıp ve psikoloji birikimini kendi kültürel süzgecinden geçirerek harmanlayan özgün bir telif yapıtıdır. Müellif Dr. Ethem Bakar, kitabın mukaddimesinde bu meseleye son derece açık bir şerh düşmektedir. Jules Payot'nun eserini dilimize tercüme etmek niyetinde olmadığını, zirâ Payot'nun yaklaşımını bazı yönlerden eskimesi bulunduğunu ifade eder. Psikoloji biliminin ve zihin sağlığı literatürünün her geçen gün devesa adamlarla büyüdüğüünü belirten yazar; Théodule Ribot, Antonin Eymieu, Frédéric Paulhan ve Paul Dubois gibi dönem çağdaş otoritelerinden beslendiğini vurgular.

Dr. Ethem'in derdi, Batı'da biriken bilimsel müktesebati edigen bir çevirmen uyusukluğuyla doğuya aktarmamın çok ötesindedir. Amacı, bahsi geçen bilgileri sentezleyerek, kendi toplumunun rühsal ve zihinsel buhranlarına çare üretecek bir disiplin mimarisini inşa etmektir. Kitabında kullandığı zengin kavramsal çerçeve, doğu ve batı dünyasından devşirdiği vecizeler ve metodolojik titizlik, bu eserin özgün bir entelektüel emeğin mahsulü olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Zamanın ruhu ve sınırları

Her yazar, istese de istemese de kendi devrinin evladıdır; çağının entelektüel iklimini, zihniyet kalıplarını ve çelişkilerini satırlarında taşır. Dr. Ethem Bakar da bu kuralın istisnası olmaktan uzaktır. Eserini kaleme aldığı 1909 yılı, İkinci Meşrutiyet'in ilanının hemen ertesi,

imparatorluğun entelektüel mânâda en hareketli, arayışların en yoğun olduğu dönemdir.

Müellifin kökenine dair yapılan araştırmaların işaret ettiği sabetarycı kimliği de entelektüel konumlanışına farklı bir boyut katmaktadır. Ancak bu durumu tek başına dinsel ya da etnik bir farklılıkla açıklamak yanıltıcı olacaktır. Zirâ dönemin aydınları da benzer bir pozitivist ve modernist dünya görüşünü paylaşmaktaydı. Nitekim bilimi her türlü dogmanın özerinde konumlandırmaya eğilimi, dönemin eğitimli seçkinleri arasında evrensel bir mutabakat konusuydu.

Bu sebeple, bugünün okuru bu tarihsel metinle karşılaştığında eleştiriler bir okuma mesafesi koymak durumundadır. Dr. Ethem'in medeniyeti bütünüyle Batı ile eşitleyen, insan zihnini bazen mekanik bir makine gibi tahayyül eden yaklaşımları, kendi çağının sınırlarını göstermektedir. Ancak bu durum, kitabın sunduğu pratik çözümlerin ve psikolojik derinliğin değeriini azaltmamaktadır. Aksine, dönemin tarihsel bağlamını kavramak, eserin günümüze kalan kalıcı mirasını daha net görmemizi sağlamaktadır.

İrade terbiyesinin imkanı

Bugün kitapçıların raflarını süsleyen, renkli kapaklarıyla "yirmi bir günde hayatınızı değiştirin" vaadinde bulunan, "NLP" mucizeleri pazarlayan kişisel gelişim kitapları ile Dr. Ethem Bakar'ın İrade Terbiyesi arasında asılmaz bir uçurum bulunmaktadır. Çağdaş kişisel gelişim endüstrisi, neoliberal sistemin bireyi suçluluk psikolojisiyle baş başa bırakan sinsi bir aygıttır. Bu yayınlar, sistemsel sorunları bireysel yetersizlik gibi sunarak, insana geçici

bir motivasyon sarhoşluğu yaşatır. Okuyucuya sürekli "yapabilirsin", "sen harikasin" telkinleri verirken, gerçekliğin sert duvarlarını ve insan psikolojisinin sınırlarını göz ardı eder.

Dr. Ethem'in eseri ise tam tersine, son derece rasyonel, ayakları yere basan ve insanı kendi zaaflarıyla dürüşçe yüzleştiren bir zihinsel mimari sunmaktadır. Kitap, iradenin geliştirilmesinin uzun, sancılı ve sabır gerektiren bir süreç olduğunu en baştan kabul eder.

Mehmet Rauf'un tanıklığı

İrade Terbiyesi'nin kendi döneminde yarattığı etkiyi anlamak adına, edebiyat tarihimizin en kıymetli sınımlarından biri olan Mehmet Rauf'un değerlendirmelerine kulak vermek elzemdir. İlk psikolojik romanımız kabul edilen *Eylül*'ün yazarı Mehmet Rauf, kitap 1909 yılında yayınlandığında, sıcak sucağın kaleme aldığı bir makalede bu eser "pek mühim bir eser" olarak niteler.

Mehmet Rauf, yazısında dönemin yayın dünyasına ve entelektüel uyusukluğuna dair derin bir serzenişte bulunur. Batı ülkelerindeki bilimsel ve felsefi neşriyatın zenginliğine gıptaıyla baktığını ifade eden yazar, kendi ülkesinde bu tür derinlikli çalışmaların eksikliğinden yakınır. Meşrutiyetin ilanından sonra matbuatın ucuz oyunlar, yüzysel makaleler ve sanatsal değeri düşük piyaselerle dolup taşmasından şikâyetçidir.

İşte bu çorak iklimde, Dr. Ethem'in uzun araştırmalar neticesinde ortaya koyduğu bu ciddi çalışmayı görmek, Mehmet Rauf'a büyük bir umut aşklar. Müellifi şahsen tanımamasına rağmen, hekime memleketin gençliği

adına ebediyen müteşekkir kalacağını belirtir. Makalesini bitirirken kurduğu şu cümle, yüz on beş yıl öncesinden bugüne uzanan bir köprü gibidir:

"Türklerin romanından başka bir şey okumayacağını iddia eden karamsarlara inat, her okurumun kütüphanesine bu irade terbiyesinden birer adet edineceğimi ümit ediyorum."

Kendi kendinin hükümdarı olmak

Son tahlilde, irade mahzâ bir çaba haricinde, bir rûh asaletidir. Bu asalet talip olanları için yol bellidir. Derin düşünce, sıkı disiplin ve sarıılmaz bir inanç. Ethem'in mirası, bizleri bu asil yolculuğa, kendi çizimindeki yüksek zirveye tırmanmaya davet ediyor. Bu zirveye ulaşıldığında görülecek manzara, hür bir rûhun ebedi sevincidir. Ve bu sevinc, dünyadaki her türlü fânî zevkin fersah fersah ilerisindedir. Kendi iradesinin şahidesi olan insan için artık korku, endişe ve tereddüt sönmüş birer küldür. Edhem'in müjdesi budur; ve bu müjde, her an yeniden keşfedilmeye bekleyen bir mucizedir.

Ketebe Yayınları'nın bu kıymetli eseri hem özgün metniyle hem de günümüz diline uyarlanmış sadeleştirilmiş halıyla iki ayrı cilt olarak sunması, kültürel hafızamızın korunması adına sonra matbuatın ucuz oyunlar, yüzysel makaleler ve sanatsal değeri düşük piyaselerle dolup taşmasından şikâyetçidir.

Sönsüz bir bilgi ve uyaran okyanusunda boğulmakta olan zihninizin dümeni kimin elinde? Kendi iradenizin mi, Mehmet Rauf'a büyük bir umut aşklar. Müellifi şahsen tanımamasına rağmen, hekime memleketin gençliği

ELVAN KAYA AKSARI
elvanakaysarsi@gmail.com

MUKADDERATIN RETORİĞİ: MUHAYYEL

En alafrağa zihinlerden en alaturka minazlara değin üstümüze sizen bir teslis akaidi vardır ki, o da Tanrı, devlet ve baba üçlemesinden mürkekeptir. Bu kutsal üçleme, bilhassa Şark'ın yazgısı gibidir. Zaten bu üçlüye farklı bir çehre kazandıran İsevilik de yine Doğu'da vücut bulmamış mıdır? İsa Nebi'nin babası olarak dünyaya gelmesi, atalar kültürüne sıkışık kalmış, babalarının halefi olmakla övünen eril bir dünya için başlı başına Tanrısal bir devrim olarak görülebilir. Diğer taraftan bakalım. Arap ve Yahudi halklarında, soylarının kendisine dayanmakla övündükleri İbrahim Nebi'nin, üvey babası Azer'ı bizzat eyleye yaptığı putları kırarak teliğ vazifesine başlaması elbet bir tesadüfen fazlasıdır. Ya Musa Peygamber? O da ileride helak olmasın vesile olacağı fıraunun evlatlığı değil miydi? Türkistan bozkırlarında durum farklı mıdır? Türklerin en efsanevi hakanlarından Mete Han, töreye aykırı davrandığı için babası Teoman'a kılıç çekmemiş midir?

diğer iki kavramla sağlıklı bir ilişki kurmayı zorlaştırabilir. İnsan, bir gün kendisini babasının söylerken keyif aldığı bir şarkıyı mıldırırken yakalar ve yaşadığını anlar. İçindeki tezyinat nice farklı olursa olsun nüshanın öz itibarıyla aynı kaldığını fark eder. Bu muhteyvatı benzerliğini yani sıra bir de mukadderat denkligi vardır ki bu kaderci yorumu elbette çağdaş felsefe lügatlerinde bulamazsınız. Asırımızın kişisel gelişim müfredatları bu inancı bütününt imha etmek için programlanmış gibidir. Bireyin öz emeğinden başka bir veri dikkate alınmaz. Soya çekim, genetik yakınlık, müşterek hafıza olsa olsa 20. asrın mefhumları olabilir. İnsan yeter ki istesin, "bütün saadetler mümkündür".

Ömer oğlu Ömer'in hikâyesi, devrik sacayağının meşaiti hakkında zevkire hatıyat bölümü. Belki okur, onun küllerinden doğan bir Anka olmasını bekleyecektir. Ne ki, Adnan Bey insanın ölmez kalma koltuklandığı bir kişisel gelişim kitabı kaleme almıyor. Müellifin muhayyelayı siyah-beyaz. Ömer'in hayatı da bu kara kalem eskizlerine müsait. Zihni gelgitli. Bazen en yalın kat kelimeleri kestiremiyor, bazense bir şiirin sebebi-i telif hakkında doğrucu izahlara girişiyor. Hayatı terapistlerle geçse de babasızlığın ve dolayısıyla ailesizliğin devası sayılabilecek bir ezca bulunuyor. İnsanı insan kılan şeylerden birisi de aidiyetir. Cemiyet, cemaat, camia, cami, cuma ve hatta cumhur (dolayısıyla cumhuriyet) hep

toplantıyı, bir arada olmayı (cem olmayı) ifade eden bir kökten türeyen kelimelerdir. Ömer, tekst boyunca o aidiğli inşa etmek için çırpıp duracaktır. Öğrendiği bütün sosyal kurumlardan (Ki en başta "aile") dışlandığı içindir ki, her girdiği ortamın ayrıksı otu olarak görülür. Beşerî münasebetlerin en kalın ilkelereinden görebileceğimiz eyyamcılığı bilmez, nabza göre şerbet vermekten uzak bir profile sahiptir. İçindeki psikolojik durumu vurgulamak için müellif de lineer akışı tercih etmez. Oylar kronolojik seyretmez. Ömer'in hürliğini ve esirliğini hemen hemen aynı sayfalar içindeki farklı bölümlerde teşaşa eder. Gelgelelim aslolan, Ömer'in dört duvar arasında sıkışık kalması değil de babadan devlete ve hatta Tanrı'ya ulaşan bir yapıbozum sürecinin ruhta yarattığı tahribattır. Gücsüz olan hayvın annesi tarafından doğada ölümüne terk edilmesi gibi noksanlığı ağır basan (ki hayata "anne katili" damgasıyla gözlerini açmıştır) insan da birileri için ancak aparat değerini taşır. Onun varlığı ve yokluğu birdir, sadece kullanışlığı mevzubahistir.

Bana kalırsa düzenin ne içinde ne dışında var olabilen Ömer, isimsiz bir neslin müşterek müstearıdır. Kökleriyle -tehrihli de olsa- bir hesaplaşmaya giden ve iyi niyetinin sustimal edildiğini, kısık sesle ifade etmeye başlayan bir kuşağın gücnük öyküsüdür bu metin. Tasavvufi bir istihlah söyleyeceksiniz naz makamından işse seslenişler (bir bakıma da serzenişler) psikolojik tah-

atar fakat nasıl çıkacağıını göstermez, ziyadesiyle pasiftir. Doktor Rüşti Bey, esasen Ömer'le değil tedaviyle meşguldür. Onun öncül meselesi hasta değil, hastalaktır.

Adnan İslamoğulları varmak istediğı yeri iyi biliyor. Bir meramı var ve bu meramı kerteriz alırken hitamı iska-lamıyor. Rüyaları çağırıştıran şairane bir üslubu var. Zaten romanda edebiyat ve resim sanatlarına epey göndermeler mevcut. Mitoolojik atıflar, yazarın söylemine güç katmak için kullanılmış. Ömer'in zihni rahatsızlığı, onun kaleminin sürrealist tatlar barındıran hususiyetleri için biçilmiş kaftan olarak denilebilir. Bu yüzden avaz avaz bağır-mak yerine zaman zaman humorla da harmanlayarak ağır ezgi, fıstıklı makamda bir retorik seyrediyor. Geriye ise her sayfada biraz daha muhayyelleşen Ömer(ler)in belleklerde aşınmış hatırası kalıyor.

ZEYNEP YILDIRIM
yildirimzeynep24@gmail.com

BİR GÜN KENDİ HAYATINIZA YABANCILAŞTIĞINIZI FARK EDERSENİZ NE YAPARSINIZ?

Bazı romanlar büyük olaylar anlatmaz. Kimse dünyayı kırtarmaz, büyük aşklar yaşanmaz, dramatik kırılmalar çok peşe gelmez. Sessiz ilerlerler; küçük kırılmaların, ertelenmiş duyguların ve insanın kendi içinde büyüttiğı boşlukların etrafında dolarlar. Vigidis Hjorth'un *Postane Günlükleri* tam olarak böyle bir roman. *Miras* romanının okuduktan sonra yazardan beklen-tim ister istemez yükselmişti. Çünkü Miras, ilk sayfalardan itibaren beni içine çeken; gerilimi, aile çatışmaları ve duygusal yoğunluğuyla güçlü bir romandı. Postane Günlükleri ise başka bir yerde duruyor. Daha parçalı, daha içe dönük, daha sakın bir anlatış var. Hatta yer yer fazlasıyla durağanlaştığını ve okurken sabır istediğini söyleyebilirim. Özellikle ilk bölümlerde hikâyeye tam anlamıyla girmekle zorlandım. Günlük hayatın tekrar eden ayrıntıları, uzun iç konuşmalar ve parçalı düşünceler kitabın ritmini gereğinden fazla yavaşlatıyor. Yazarın bazı bölümlerde üzümlü bir hayatı olan bir kadın. İşi var, sevgilisi var, arkadaşları var ama buna rağmen hiçbir şey gerçekten ait hissedemiyor kendini. Zaten kitap boyunca en çok düşündüren şeylerden biri de bu oluyor: İnsan bazen her şey yerli yerindeyken de eksik hissedebilir mi? Ellinor'un yıllar önce yazdığı günlükleri

okurken siz de aynı döngünün içinde dolaşıyor, aynı yorgunluğu taşıyor gibi oluyorsunuz. Ve sınırların romanın en güçlü taraflarından biri de burada başlıyor: Hayatın büyük felaketlerden çok küçük boşluklarla insanı tüketebildiğini göstermesinde.

Roman toplamda 168 sayfa civarında kısa sayılabilecek bir kitap olmasına rağmen, anlatıldığı duygular bakımından oldukça yoğun bir his bırakıyor. Bölüm yapısı da romanın ruh hâline uygun ilerliyor; keskin başlıklarla ayrılan dramatik bölümler yerine daha akışkan, düşünce parçalarıyla ilerleyen bir roman yapıtı var. Bu da okurken bazen bir roman değil de Ellinor'un zihninin içinde dolaşmışsınız hissi oluşturuyor. Günlükler, iç konuşmalar, mektuplar ve düşünce kırıntıları metnin içine doğal şekilde yayılıyor. Bu yüzden kitap klasi-k bir olay örgüsünden çok, bir ruh hâlinin romanı gibi duruyor. Roman kahramanımız Ellinor. Bir İletişim ajansı-sında çalışan, dışarıdan bakıldığında düzenli bir hayatı olan bir kadın. İşi var, sevgilisi var, arkadaşları var ama buna rağmen hiçbir şey gerçekten ait hissedemiyor kendini. Zaten kitap boyunca en çok düşündüren şeylerden biri de bu oluyor: İnsan bazen her şey yerli yerindeyken de eksik hissedebilir mi? Ellinor'un yıllar önce yazdığı günlükleri

bulmasıyla birlikte o içsel çözüme daha görünür hâle geliyor. Geçmişte kurduğı cümlelere yabancılaşması etkileyiciydi bence. İnsan gerçekten bir zamanlar kim olduğunı unutabiliyor çünkü. Neye inanıyorduk, ne olmak istiyorduk, ne zaman bu kadar yorulduk? Hjorth bunları büyük cümlelerle değil, sessizce soruyor. Başğrmdam ama insanın içine yerleşerek. Kitaptaki en etkileyici bölümlerden biri de şuydu: "Kendimi anlamakta çok zorlanırken, kendime karşı samimi değilkken, kendime hiçbir şekilde senli benli konuşmazken kalkıp başkalarının düşünce yapısını anlamaya çalışmam nasıl olacaktı? Ama, diye düşündüm, kendime giden yol ya başkalarından geçiyorsa? Salt insanı koşulları paylaşıyor olmamız nedeniyle başkalarını anlamaya çalışıldırım.

Çünkü diğerleri de belki benim boşuştuklarımla boşuşuyorlardı ve bana yardım edebiliyorlerdi. Yardıma ihtiyacı vardı, bu çok acildi çünkü Margrete gibi hayatı beklemeye almak, uygun bir zaman bekleyerek hayatı ertelemek istemiyordum, yarım çok geç olabirdi." Bir yandan da romanın arka planında posta işçilerinin mücadelesi var. AB tarafından dayatılan posta reformuna karşı yürütülen kampanya ilk başta yalnızca politik ya da mesleki bir mesele

gibi görünse de zamanla başka bir şeye dönüşüyor. Yazar burada yalnızca iş hayatını değil, görünmezleşen insanları, emeğın değersizleşmesini, aidiet kaybını ve modern hayatın insanları birbirinden nasıl uzaklaştırdığını anlatıyor. Ellinor gerçek insanlarını hikâyelerini dinlediğçe kendi hayatında da başka gözlerle bakmaya başlıyor. "Posta" da bu romanda yalnızca mektupları ya da bir mesleğı temsil etmiyor.

Hiçbir yere ait hissedemeyen insanların hikayesi

İnsanlar arasındaki bağı, birbirine ulaşma çabasını ve iletişimi temsil ediyor. Ellinor başkalarına ve kendisine ulaşmaya çalışıyor. Kitabın en sevdiğim mesajı; değişimin büyük kırılmalarla değil küçük fark edislerle başlamasıydı. Bir mektupla, eski bir günlük sayfayla, kısa bir cümleyle... Çünkü bazen insanın hayatını değiştiren olaylar en sessiz anlarda oluyor. Vigidis Hjorth'un dili oldukça yalın ama içinde güçlü bir duyyu var. Özellikle modern insanın yalnızlığını anlatma biçimi çok gerçek hissettirdi bana. Hep bir yere yetememiş çalışan ama aslında hiçbir yere ait hissedemeyen insanlar görüyoruz kitapta. Bir şeylerin eksik olduğunu hissedip o eksikliğin adını koymayan insanlar...

Romanın bazı bölümlerinde duyyu tekrarına düştüğünü düşündüm. Ellinor'un iş dünyasını anlamak kıymetliydi ama kimi yerlerde aynı düşüncelerin farklı cümlelerle yeniden dorlaştırılması anlatıyı etkisiz hale düşürüyor. Ellinor'un hayatını nasıl düşüncelerin farklı cümlelerle yeniden dorlaştırılması anlatıyor. Ellinor gerçek insanlarını hikâyelerini dinlediğçe kendi hayatında da başka gözlerle bakmaya başlıyor. "Posta" da bu romanda yalnızca mektupları ya da bir mesleğı temsil etmiyor.

İşte bu çorak iklimde, Dr. Ethem'in uzun araştırmalar neticesinde ortaya koyduğu bu ciddi çalışmayı görmek, Mehmet Rauf'a büyük bir umut aşklar. Müellifi şahsen tanımamasına rağmen, hekime memleketin gençliği

NUH MUAZ KAPAN
nuhmuazkapan@gmail.com

YARALI BİR DÜNYADA İNSAN KALMAK: BİRHAN KESKİNİN ŞİİRİNİN İZİNDE

Birhan Keskin'in şiiri, modern Türkçe şiirin en kırılan ama aynı zamanda en direngen damarlarından birini temsil eder. Onun şiirinde insan yalnızca seven bir varlık değildir; aynı zamanda hatırlayan, katlanan, susan, öfkelenen, adalet etkisini birleştiren insanın bitirdiğimde aklımda en çok kalandır: İnsan bazen hayatını gerçekten yaşamak yerine sadece sürdürdüğünü ne zaman fark eder? "Bir gün için sakladığımız şeylerin, o "bir günün ne zaman geleceğini bilmeden hayatı erteleyişimiz olduğunu fark etmek..." Ve sınırlım kitabın bıraktığı his tam olarak şöyle bir şey: İnsanlar bir sabah uyanıp hayatlarını değiştirmede. Önce yavaş yavaş yorulurlar. Sonra kendi seslerine yabancılaşırlar. Ve bir gün, yıllar önce yazdıkları bir cümlede kendilerini aramaya başlarlar. Postane Günlükleri herkesin seveceğı bir roman olmayabilir. Daha hızlı akan, olay merkezli hikâyeler seven okurları zorlayabilir. Ama insanın kendine yabancılaşmasını, modern hayatın yorgunluğunu ve sessiz boşluklarını anlatan romanları sevenler için etkileyici bir okuma olduğunu düşünüyörüm. Çünkü Vigidis Hjorth burada yalnızca Ellinor'un hikâyesini anlatıyor; zaman zaman hepimizin içine düşebildiğı o sessiz eksiklik hissini anlatıyor.

çoğu zaman insanın içini büyüten bir yalnızlıktır. Birhan Keskin'in şiirinde dikkat çeken en önemli özelliklerden biri, duyyuyu felsefi bir mesele hâline getirmediği. O, aşkı yalnızca bireysel bir ilişki olarak ele almaz. Aşk onun şiirinde insanın dünyayla kurduğı ontolojik ilişkinin merkezine yerleşir. "Dünya ne ki sevgilim, benim sana yaptığım kubbe yanında" dizesi tam da bunu anlatır. İnsan sevdiği kişi için dünyadan büyük bir iç ev kurar. Fakat bu ev güvenli değildir; "içinde yıldızlar patlar." Birhan Keskin'de sevgi daima yıkımı da beraberinde taşır. Çünkü onun şiirinde seven insan, kendisini korumaktan vazgeçmiş insandır. Bu yüzden "Biz barbarlar buna" derken aslında aşık medeni bir duyyu değil, insanın en ilkel ve en çıplak hâli olduğunu söyler.

Şairin poetikasında "barbar" imgesi özellikle önemlidir. Modern dünya düzeninin dışında kalan, sistemden dilüyle konuşmayan, kırılan ama sahici insanı temsil eder bu barbar. "Fazla insanсын sen sevdim" derken kurduğı karşılık bu barıldan doğar. Bir tarafta diğer, hukuk, itikam ve mesafe vardır; diğer tarafta işse affetmeyi bilen ama yaralanan insan. Birhan Keskin'in şiirinde modern medeniyet sürekli soruluyor. Çünkü ona göre çağımız insanı teknik olarak gelişmiş olsa da ruhsal olarak büyük bir çöküş yaşamaktadır. "Adaletin içinde bir zalim oturur" dizesi yalnızca bireysel bir kırıklık değildir;

bütün modern sistemlere yönelmiş büyük bir şüphedir. Hukukun, düzenin, toplumsal ahlakın içindeki gizli şiddeti fark eden bir bilinc konusur burada.

"Öteki" şiiri bu açıdan kitabın en politik ve en sarıscı damarlarından biridir. Şair burada sımsal ayrımlı, kültürel kibri ve modern dünyanın görünmez dışlama biçimlerini doğrudan şiirin içine taşır. "Siz yükseleceksiniz hep bembeyaz / Onlar aşağıda siyah kalacak" dizeleri, çağdaş insanlığın kurduğı hiyerarşik dünyanın şiirsel bir eleştirisidir. Birhan Keskin burada yalnızca duygusal bir şair değildir; aynı zamanda vicdamın şiirini kurar. Çünkü onun şiiri, merkezi değil kenarın şiiridir. Unutulanların, taşlara su tutanların, kütle uyuzlanın şiiridir. Bu yüzden onun dili zaman zaman sertleşir, bağırır, ritmini bozar. Şair burada estetik kaygıyı değil hakikati öncelemektedir.

Birhan Keskin'in şiir dünyasında hayvan imgeleri de dikkat çektici bir yer sahiptir. Çita, zürafa, kekkik, su aygır... Bunların her biri insan ruhunun başka bir hâlidir. "İçime uzağa bakan bir zürafa var" dizesi, modern insanın erişemediğı bir ufka duyduğuna özlenu anlatır. Hayvanlar burada doğanın masum parçaları değildir yalnızca; insanın içindeki ilkel, korunmasız ve sezişsiz tarafın dışavurumudur. Çünkü Birhan Keskin'in şiiri aklılla değil, sezgiyle ilerler. Onun şiirlerinde düşünce bile hissedilerek kurulur.

Aynı şekilde ses de Birhan Keskin şiirinde anlam kadar önemlidir. Harflerin uzaması, kelimelerin parçalanması, bağırın ya da uzayan sesler tesadüf değildir. "Karrrrrrrrraaaaaaaaaaa" ya da "İnnnnniiiyor aşağı" gibi kullanımlar, dilin normal sınırlarını aşma çabasıdır. Çünkü bazı acılar artık klasik cümlelerle anlatılamaz hâle gelmiştir. Şair burada sözcüğü değil yankıyı büyütür. Bu yönüyle Birhan Keskin'in şiiri yalnızca okunacak bir şiir değil, işittilecek bir şiirdir. Ses, nefes ve kırılma onun poetikasının ayrılmaz parçalarıdır.

Onun şiirinde tasavvufi bir damar da sezilir. Ancak bu doğrudan mistik bir şiir değildir. Daha çok modern insanın kaybettığı hakikati aşk içinde yeniden aramasıdır. "Ben sana dünyanın değil yeryüzününü dilüyle seslenmiş-tim" cümlesi bu açıdan çok önemlidir. Dünya burada modern hayatın mekanik düzenini; yeryüzü ise insanın daha kadim, daha sahici tarafını temsil eder. Birhan Keskin'in şiiri sürekli bu kayıp sahiciliğin peşindedir. Bu yüzden onun dizelerinde hem büyük bir şehir yalnızlığı hem de eski zamanlardan kalma bir iç titreyiş hissedilir. "Ya leyl..." diye başlayan seslenişler Divan şiirinin yankısı duyulur; ama bu yankı artık parçalanmış modern zamanın içinden gelir.

Birhan Keskin'in şiiri, çağdaş Türk şiirinde kadın duyarlılığını da farklı bir yere taşır. O, aşkı edigen bir bekleşiz üzerinden kurmaz. Onun şiirindeki

kadın özne düşünür, öfkelenir, sorgular, yüzleşir. Fakat bütün bunları yaparken kırılmalıyı saklamaz. Çünkü Birhan Keskin'in poetikasında kırılmalılık bir yazılıf değil, insan kalabilmenin son imkânıdır.

'Ol, bu yüzden yalnızca bir şiir kitabı değildir. Bu eser, modern insanın iç şürgününün şiirsel kaydı gibidir. Aşkın, adaletin, öfkenin, gurbetin, sınıfsal yabancılaşmanın ve varoluşsal yalnızlığın iç içe geçtiğı büyük bir ruh haritasıdır. Birhan Keskin burada insanın içindeki karanlığı estetize etmez; ona bakmayı öğretir. Belki de bu yüzden onun şiiri, çağımızın hızla unutan dünyasında hâlâ derin bir yankı uyandırmaktadır. Çünkü Birhan Keskin'in şiiri bize şunu hatırlatır: İnsan bazen yalnızca sevdiği için değil, hatırladığı için de yaranılır.

Tuluyhan Uğurlu

Piyanist Tuluyhan Uğurlu: "Biz Babil'i anlamadığımız için Bağdat'ın bombalanmasını televizyon karşısında cips yiyerek seyrettik. Biz Babil'in felsefesini anlamadığımız için Gazze'de binlerce çocuk öldü ve bunları sadece kınamaktan öteye geçemedik. Babil bilinci bizde olsaydı Mezopotamya'da bu kadar acı yaşanmazdı. Bu nedenle Babil'i çok önemsiyorum ve eserlerimden birinin Babil olmasını istedim."

MERVE YILMAZ ORUÇ
merveyilmazaa@gmail.com

Piyaniist Tuluyhan Uğurlu albümlerini peş peşe müzik-severlerle buluşturdu. Nisan ayında "Tuluyhan 2.0 Zaman Yolcusu" ve aradan geçen bir aylık aranın ardından "Tuluyhan Uğurlu 3.0 Babil'i" dinleyicisinin beğenisine sunan Uğurlu, "Ben bir zaman yolcusuyum. Görüp şahit olduğum her anı anlatmak istiyorum.

Onun için Babil'i anlatıyorum. Bundan sonraki albüme Buhara'yı anlatacağım. Bir zaman yolcusunun yaşadığı pek çok şeyi insanlarla paylaşacağım" diyor. Hem yeni hem de eski eserlerini yeni düzenlemeleriyle sunan Uğurlu, dinleyicilerini medeniyetler arasında bir yolculuğa çıkarıyor. Dijital müzik teknolojilerini eserlerinin önemli bir parçası olarak gördüğünü belirten Uğurlu, yeni albümlerinde geçmişin izlerini elektronik altyapılarla yeniden yorumlarken; Babil'den Anadolu'ya, özgürlük mücadelelerinden kedilere uzanan geniş bir hikâye evreni kuruyor.

Piyanist Tuluyhan Uğurlu yeni albümlerini anlattı

"Babil'i anlasaydık Mezopotamya'da bu kadar acı yaşanmazdı"

"Tuluyhan 2.0 Zaman Yolcusu", Nisan ayında çıkmıştı. Aradan geçen bir aylık aranın ardından şimdiki "Tuluyhan Uğurlu 3.0 Babil" müzikseverlerle buluştu. Öncelikle bu albümler arasında bir bağlantı var mı?

Yıllardır çok yoğun konser programları vardı. Stüdyo çalışmalarını biraz ihmal ediyordum. Geçtiğimiz Kasım ayında yine konserden konsere koşarken düşüp sağ elimi incittim. Hayatımda ilk kez başıma gelen bir durumdu bu. Belli etmedim ama gerçekten çok üzgündüm. Doktorum küçük hareketlerle sağ elimi güçlendirmemi istedi. Bu arada tuşları daha hafif olduğu için dijital klavyelerle egzersizlere devam ettim. Zaten yıllardır dijital müzik teknolojileri ile haşır neşirim. Belki de bu ülkenin elektronik dünyayı klasik müzik dünyası için sokan ve bunu harmanlayan ilk müzisyenlerinden biriyimdir. Çok zengin bir sentezleyici ve ses kütüphanelerim var.

Dijital klavyelerle çalışırken aklıma eski eserlerimi yeniden düzenleme fikri geldi. Bu arada yeni besteler birbiri peşi sıra notalara dökülmeye başladı. Tüm bu eserleri 21. yüzyıl dinleyicisi ile

buluşturma fikri bana çok cazip geldi. Bu yeni müziklere yabancı şirket ilgi duyunca albümleri hazırlamaya karar verdim. Önce "Tuluyhan 2.0 Zaman Yolcusu" ardından "Tuluyhan Uğurlu 3.0 Babil" sanatseverlerle buluştu.

2.0 ve 3.0, teknoloji ve yazılım dünyasındaki büyük güncellemeleri ve sınıf atlama kararıyla karşılaşıyor. Sizin müziğinizdeki karşılığı nedir?

2.0 ve 3.0 sadece benim değil, gelişmekte olan Türkiye'nin arzu ettiğim noktalara ulaşmasının isteğidir, rüyasıdır. Kendimi Türkiye'den farklı görmediğim için bu ifadeleri kullanıyorum. Albümlerimdeki sürekli artan rakamlar Türkiye'nin gelişimi ile paralel olarak yürüyecek. 2.0 büyük alaka

görünce "Tuluyhan 3.0" adıyla Babil'i çıkardım. Çok da başarılı oldu.

"Ben bir zaman yolcusuyum"

"Tuluyhan 2.0 Zaman Yolcusu" albümünden de bahsetmek isterim. Bu albüm eski ve yeni eserlerimden derlenen özel bir seçki. İsmi bu bundan dolayı mı "Zaman Yolcusu" seçtiniz? Nasıl bir çalışma oldu?

Ben bir zaman yolcusuyum. Görüp şahit olduğum her anı anlatmak istiyorum. Onun için Babil'i anlatıyorum. Bundan sonraki albüme Buhara'yı anlatacağım. Bir zaman yolcusunun yaşadığı pek çok şeyi insanlarla paylaşacağım. İnsanlar medeniyeti ayrıksık zannediyorlar,

örneğin ABD başkanı Trump çok kolay bir şekilde İran'ı yok etmekten bahsediyor. Halbuki insanlık medeniyeti bir bütündür. Sen İran'ı yok edersen, oturduğun yerde buharlaşmaya başlarsın. İran insanlık medeniyetinin bir parçasıdır. Trump maalesef bunun bilincinde değil, zaten Amerikalıların çoğu da kendilerinden başka bir şey hakkında bilgi sahibi değildir. Trump o nedenle kolayca böyle lafları söyleyebiliyor.

Teknoloji benim müziğimin ciddi bir parçasını oluşturuyor. Bu konuda Türkiye'deki en donanımlı insanlarla birlikte çalışıyorum. Onların kurmuş oldukları sistemler ve benim için hazırladıkları sistemleri bire bir şekilde kullanmaya çalışıyorum. Bu konuda Ceyhan Kuru ile çalışmak ciddi manada fark yaratıyor.

Biliyorsunuz ben piyano çalmaya, beste yapmaya çok küçük yaşta başladım. Aceleciyim, sıkıntılıyım. Bu yüzden sahnede sürekli doğaçlama yapıyorum. Dinleyiciye sürekli değişen ruh halimi bir an evvel yansıtmak istiyorum. Müziğin bir duygu seli olduğuna, benim kalbimden, karşıdakine kalbine geçtiğine inanıyorum ve sahnede bunu bir an evvel gerçek-

leştirerek istiyorum. Çalıştığım bu yeni teknolojilerle tek başıma kimseyi beklemeden müziğimi geliştirebiliyorum. Tüm orkestraya hâkim olup istediğim anında yapabilmek müzikteki yeni teknolojilerle mümkün ve bu beni çok rahatlatıyor.

"Önemli olan geleceğe mesaj bırakabilmek"

Albümün temel amaçlarından biri zamansız melodilerinizi yeni nesil elektronik altyapılarla genç kuşaklara ulaştırmak olduğumu okudum. Günümüz dünyasının müzik tüketim hızını düşündüğünüzde, "Zaman Yolcusu" gençlerle nasıl bir frekans yakaladı?

Albüm çıkışı ile ilgili büyük duyurular yapmadım. Sosyal medya tanıtımları, hazırlanan videolar, dijital müzik platformlarının tanıtımları ile sakin bir yol izledik. İstiyorum ki, birileri bir şeyler dinlerken bunları keşfetsinler. Dijital müzik platformları okyanus gibi, içine herkes bir şeyler atıyor. Tuluyhan'ın eserleri de şimdi o deryanın içinde doluyor. Güzel yanı dinleyen herkesin yazarak ya da telefonla beni araması. Fazla konuşmayan Z kuşağından da kısa ama çok güzel mesajlar alıyorum.

"Abi seni tanımamışım bu benim ayıbım" veya "Müziğin çok güzel, ben seni 20'li yaşlarda sandım, iyi yakalamışsın güncel müziği gibi" heyecan verici mesajlar geliyor. Özellikle elektronik eserler gençlerin çok ilgisini çekiyor.

Yurt dışından da çok beğeni alıyorum ama biraz daha zamana ihtiyacımız var. Bunlar uzun soluklu eserler... Örneğin bundan 30 yıl önce yaptığım şu anda dijital platformlarda paylaşılan eserlerim bugün hala dinleniyor, tıklanıyor. "Sofya'da Dans" veya "İstanbul Kanatlarının Altında" içindeki birçok eserim 1 milyon üzerinde dinleyici sayısına ulaşmış. Müzik bugünden yarına olacak bir şey değil. Bundan 400

yıl sonra da anılmak istiyorsanız eserleriniz kalıcı olmak zorunda. Aceleyle gerek yok. Önemli olan geleceğe mesaj bırakabilmek... Sanatseverlerin dijital alkış sesleri geliyor. İnanın bu müziklerin ölü çok akç.

"Anadolu'nun tınısını, güzelliklerini anlatıyor"

Albümün kapanış parçası "Son Söz" adını taşıyor. Ancak bu albümden hemen bir ay sonra "3.0 Babil" geldi. Bu "Son Söz", aslında yeni bir albümün ilk cümlesi mi demek oluyordu?

Dedim ya, ben bir zaman yolcusuyum. Zamanlar arasında dolaşmak hoşuma gidiyor. "Son Söz" Anadolu'nun tınısını, güzelliklerini anlatıyor. Ama yolculuk bitmiyor. Anadolu'dan çıkıp Babil'e uzanıyoruz...

"Birbirinden farklı 12 parça yer alıyor"

Ve "Tuluyhan Uğurlu 3.0 Babil" albümü. Bu albüme kaç eser var? İsimleri paylaşır mısınız?

Albüme 12 eser var. Kendimi anlattığım "Ben Tuluyhan" ile başlıyor. Beş yaşında yazdığım bir eser var. Rahmetli Cemal Reşit Rey

bu eseri dinleyince "Bu çocuk yurt dışında eğitim almali, bu çocuk bir deha" demişti. Yıllar önce yazdığım bu eseri annem için yeniden düzenledim. Onun adı da "Benim Annem". Türk kahvesi benim en sevilen eserlerimden birisidir. Yaklaşık 35 yıl önce Eskişehir'de bir konserde aniden ortaya çıkan bir doğaçlama eserdir. Hepsini birbirinden farklı 12 eser yer alıyor.

"Kediler benim canlarım"

Dikkatimi çeken diğer bir eserde Cats Of Tuluyhan oldu... Kedilerle olan ilişkiniz nasıldı? Çok eğlenceli bir parça olmuş. Özellikle kedilerle dostlarınızın çalma listesine olacak bir parça...

Kediler olmadan hayat olur mu, üç beş tane dünya güzeli ile oynamadan güne başlamam. Kediler benim canlarım, onlar için bir eser yazmayı çok istiyordum, denk geldi galiba.

Tuluyhan 2.0 ve 3.0 Babil ile başlattığınız bu yenilikçi serinin devamı gelecek mi?

Haziran ayında bir teklî çıkarılmayı düşünüyorum. Sanıyorum temmuz gibi 4 eserden oluşan bir EP çıkaracağız. Ondan sonra da Buhara gelecek.

"Türk dünyası olarak Buhara'yı anlamamız gerekiyor"

Albüme adım veren Babil tarihi baktığımızda çok önemli bir şehir. Babil eseri nasıl ortaya çıktı? Babil üzerinden verilmesi istenen bir mesaj var mıdır?

Babil farklı bir şehir, ne kadarı doğru bilmiyoruz ama dünden bugüne gelen efsaneleri var. Aslında herkes aynı lisansı konuşurken ve herkes birbirini anlarken, çok dilli bir sistem devreye girdi, bir sabah insanlar birbirini anlamamaya başladılar. Harut ve Marut, Danyal Peygamber, Marduk, Kraliçe Ametis, Nebukadnezar çok çeşitliliğin merkezi.

Nebukadnezar eşinin bir tek sözü ile asma bahçeler yaptı, ona dilediği şehri inşa eden çok önemli bir mimardır. Biz Babil'i anlamadığımız için Bağdat'ın bombalanmasını televizyon karşısında cips yiyerek seyrettik. Biz Babil'in felsefesini anlamadığımız için Gazze'de binlerce çocuk öldü ve bunları sadece kınamaktan öteye geçemedik. Babil bilinci bizde olsaydı Mezopotamya'da bu kadar acı yaşanmazdı. Bu nedenle Babil'i çok önemsiyorum ve eserlerimden birinin Babil olmasını istedim.

Bir sonraki albüme Buhara'yı da hatırlatmak istiyorum. Çok yazık, biz Türk dünyasının anlayamadığı bir şehir. Çünkü Buhara akıl ve hikmetin, bilimin çıktığı kaynak. Onun büyümesini ve atmosferini algılayamadığımız için geri kaldık. Türk dünyası olarak bunu anlamamız gerekiyor. Buhara'yı da çok iyi anlamamız anlattığımız gerekiyor.

Albüme yer alan "Özgürlüğün Savaşçıları" birileri için mi yazıldı?

Dünyanın her yerindeki özgürlük savaşçıları için yazdım ancak son nokta her zaman bizim Kurtuluş Savaşı şehitlerimiz ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün yüce ruhuna ithaf ettiğimiz bir eserdir. İşte onlar bizim özgürlük savaşçılarımızdır.

"İtri elektronik alt yapılarını bizden iyi kullanırdı"

"Tuluyhan 2.0 Zaman Yolcusu" albümünde Türk musikisinin en büyük dehalarından birine selam durduğunuz "Muhteşem İtri" eseri yer alıyor. Klasik Türk müziğinin köklü ismini 21. yüzyılın elektronik altyapılarıyla yeniden inşa etmek nasıl bir deneyimdi?

Ben zaten yıllardır bu çalışmalarını yapıyorum, sahnede Bach'ın Toccata ve Füg'ünü çalıp, onu Salat-ı Ümmiye'ye bağladığım konserlerim oldu. Piyano ile Sala'yı çalıp sonra bir hafıza Sala okuttum defalarca. Büyük İtri bugün yaşasa 21. Yüzyılın elektronik alt yapılarını hepimizden iyi kullanırdı. "Muhteşem İtri" isimli eser albümün en çok beğenilen çalışmalarından birisi.

Zaman zaman bana saygı duyduğum müzisyenler "İtri'den sonra bu ülkenin yaşayan en büyük bestecisi sensin" diyorlar. Bu beni onurlandırıyor. Ben de kendi müziğimle İtri'nin müziğini bir arada kullanmaya çalışarak "Muhteşem İtri" isimli eseri yazdım.

GELENEKLİ SANATLAR

ŞEYMA SUBAŞI
seymasubasi@gmail.com

Hattat ve ebru sanatçısı Fuat Başar'la Erzurum Müzesi'nde açılan "Fuadname" sergisi vesilesiyle bir araya geldik. Kendisiyle hat sanatıyla kurduğu ünsiyet ve bu ünsiyetin ustalığı evrilmeye sürecinden, bir sanatkarın nasıl bir kişiliğe sahip olması gerektiğine, sanat için yaptığı fedakarlıklardan bu sanat vesilesiyle kazandığı dostluklara kadar birçok konuyu konuştuk.

FUAT BAŞAR: "SANATIN AYRISI GAYRISI YOKTUR"

İstanbul ve Ankara'dan sonra Erzurum'da açılan serginin "Fuadname" vesilesiyle bir araya geldik. Serkiye özel olarak Fuadname kitabı ve kataloğu "50. Yılında Fuat Başar'a Armağan" adıyla yayınlandı. Çok kıymetli bir çalışma bu. Düzenlenen sergi de.. Hat ve ebru sanatının seçkin isimlerindensiniz. Nasıl başladılar bu sanatlarla ünsiyetinizi? Ve nasıl ustalığa erildiler?

Doğruyu söylemek gerekirse doldurmuş gelmişim. Kalemime, kitabına, içindeki yazılara çarpıldım elif nedir bilmediğim halde. Elli sene kadar önceydi. Marangoz kalemiyle çalışmaya başladım. Çünkü kamaş kalemi henüz tanıyordum. Erzurum'da da yok. Ajaç dallarıyla yazıyorum. Parker mürekkebi kullanıyorum. İle mürekkebi nasıl yapıyor, kitaplarda var ama gel de çöz. Neyse acemiliğin gayretleriyle onları yaptım. İki sene kadar Hamid Bey'le meclisler yaptık. Gönderdiği çıkmaları inceleyerek çalıştım. Arkadaşların kimisi boş ver diyor, fakülte de sınavın var, ne uğraşıyorsun, kimisi çizgiçlerin düzün diyor. Biliyorum ki rahman bir şeyle uğraşmanın başına şeytanlar musallat olur. İstanbul'a geldim gelişi gelişi. Hamid Bey'e gidiyordum, çok istifa etti. İcazet almak nasip oldu çok şükür. Bir taraftan da ebruyla uğraşıyorum. Ufacık bir boya kağıda yapışsa ebruyu öğrendim diye havallara uçuyorum. Düzgünman'la da mektuplaşıyorum. Hoca öğrenmek istemediği halde beni kabul etti. Süheyl Hoca'yla Uğur Bey'le tanışmaktan ötürü problem çıkmadı şükür. O son usta, biz de son öğrenciler. Tavsiyelerini hep yerine getirdik. Vefatına kadar meşk sürdü. 82'de rahmetli oldu. Sonrasında sanat hayatımız daha çok öğretim üzerine

Yazı sanatında içinizde bölünme geçmeyecek

Mütevazi ve kalender bir kişiliğe sahipsiniz. Geleneksel sanatlarımızı bağ kurduğunuz günlerden bugüne kişiliğiniz nasıl değişti?

Tevazu sahibi olmasanız kaleminiz veya çizdiğiniz size mütevazi davran-

ılerledi. Ancak ben halen acemilik günlerimin heyecanıyla o gün bugünüm devam ediyorum. Hikayem kısaca böyle.

Birçok öğrenci yetiştirdiniz aynı zamanda. Geleneksel sanatlarımızda usta çırak ilişkisinin önemi hakkında bir şeyler söylemek ister misiniz?

Öğrenmenin ve öğretmenin yolu kainatın hocası olan Peygamberimizin yoludur (s.a.v.). Yani usta çırak muallim ve müteallim. Usta anlatır, talebe dinler öğrenir; edebiyatı işi icra eder. Kafayı çalıştırır buna nasıl bir katkımlı olabilir diye ömrünü bu işe verir. Bir Arap vecizesine göre "Sen ilme küllünü vermezsen ilim sana cüz'ünü vermez." Ömrün tamamını bu işe vereceksin ki ilimden, sanattan, hikmetten bir parça alabilen. Biz o düşünceyle hocalarımız göçüp gitse de onlara hürmetle bu işi devam ettirmeye çalışıyoruz. Bir hadis-i şerif var: "Ya anlatan ol, ya dinleyen... Sakın üçüncüsü olma, helak olursun." Dinimizde eğitim öğretimi hangi daldan olursa olsun kutsaldır. Bu düşünceyle öğrenci yetiştirmeye başladık. Öğretirken de öğreniyorsun. Öyle sorularla karşılaşıyorsunuz ki; bunu bilmiyorum, öğreniyim de sana iletmiyorum diyorsun. Bin bir türlü zorluk ve yokluk içerisinde işe koyulduk, hala da devam ettiriyoruz. Yılmak yok.

Hat ve ebru sanatının yaşayan ustalarından Fuat Başar, yarım asrı aşan sanat yolculuğunu, ustalarından öğrendiği edebi, sanat için yaptığı fedakarlıkları ve genç kuşaklara aktardığı mirasını anlattı. Başar'a göre bütün sanatlar aynı kaynaktan besleniyor: İnsan olma gayreti.

yaratmış, ne büyük bir sanat eseri. Ama onun içinde öyle bir sanat eseri yaratmış ki o da insan. Ve halifem diye buyurmuş ona. Edebi inancı iyiliği ile her insan mübarektir, eşsizdir. Yeter ki onu kimin sanatlı olarak yarattığını bilmiş olsun. Yoksa insan kılığında haşeret sürüsü mü yok? Dünyayı tahrip eder, insanları öldürür, nükleer silah icad edip binlerce masumu ortadan kaldırır. Onlara insan demeye benim dilim varmıyor. Sanat bize bunu öğretiyor. Sanattan gaye de kişilerin gerçek sanatı var edene yönelmesidir. Aksi halde sanatçı sıradan bir işçiden başka bir şey değildir. Dünya çapında bir mimar düşünün. Öyle bir bina yapmış ki eşi benzeri yok. Dağ başında bir yerde, fakat içinde yaşayan yok. Ama bir de kulübe var, biri bu kulübede oturuyor eşi, çocuk çoğuluğu. Biraz fakirlik içinde; ama içeride sürekli ayeti-i kerimeler duyuluyor, şiirler okunuyor; birbirleriyle şiir gibi geçiniyorlar. Acaba tercihiniz hangisi olur? O saray mı, bu kulübe mi? Muhabbet dolu kulübe, o koca saraydan çok daha makbuldür. Sanatta bir ruh lazım. Ruhusuz sanat olmaz. Onun için yapay zekanın ürettiği resim veya ebru görüntülerini baştan aşağı sanatır dense bile benim gözümde değeri sıfırın altındadır.

Öğrencilerin ithihar vesilesidir

Fuadname sergisi mevcut birikim kuşaktan kuşağa aktarılmasını da sağlamış görünüyor. Öğrencilerinizle aranız nasıl? Bu sanatları onlara öğretmekten keyif aldığınızı düşünüyor.

Hem keyif alıyorum hem de onlarla ithihar ediyorum; bu sanata emek verip yaşamasını sağladıkları için. Öğrencilerimiz hem ebruda hem de yazıda ata dede sanatını günden güne daha iyi yaparak yaşatıyorlar. Bu bir ithihar vesilesidir, şahsım adına değil, ülkemiz adına. Kişi geçer gider ama yetiştirdikleriyle beraber sanatta tanınır bilinir olur; onun bilimsel de için edebinin de yaşadığını göstermesi bakımından önemlidir. Müslümanlara en başta edep lazım.

Fuadname kitabında yazdığınız bazı şiirlerle ilk kez rastlıyoruz. Şiir ve edebiyatla alakanz nasıldır? Sanat bir bütündür, tüm sanatlar birbirini besliyor diyebilir miyiz?

Sanatların ayrısı gayrısı yok; hepsi bir tek sanattır. 42 milyon Türkü'nün gerçek sahibi Cenab-ı Hak'tır. Sanatlar hiçbir kusur ve fazlalık ihtiva etmeyen bir özellik taşıyor. Allah koskoca kainatı

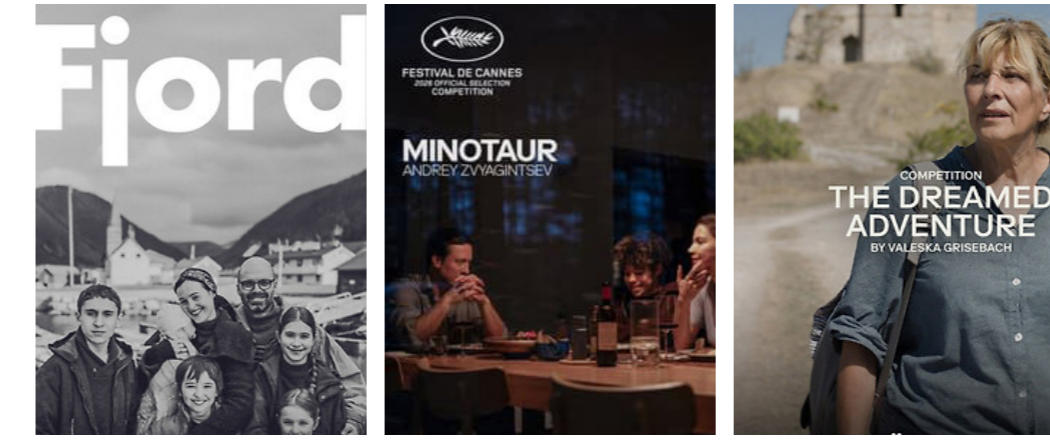

Şeyma Subaşı ve Fuat Başar

CANNES RÜZGARINI ESTİ GEÇTİ

ASUDE KARAGÖZ
karagozasudes@gmail.com

zaman yaratıcı bir yoğunluktan çok bir duraksamayı beraberinde getiriyor. Vizyonda dikkat çekici yeniliklerin azaldığı, dijital platformların da içerik akışını yavaşlattığı bu dönemde sinema, bir süreliğine kendi içine çekiliyor. Ne tamamen suskun ne de gerçekten hareketli; daha çok beklemede bir alan gibi. Gelin bu sessiz döneme geçmeden evvel sinemada yaşanan son hareketliliklere birlikte göz atalım...

Bu yıl Cannes'ın yıldızları kimler?

Cannes Film Festivali, bu geçişin en görünür durağı oluyor her yıl. 79. edisyon da büyük auteur'lerin geri dönüşlerine sahne olurken, sürprizlerden çok rüştünü ispatlamış yönetmenlerin öne çıktığı bir seçki sundu. Jüri başkanlığını üstlenen Park Chan-wook yönetimindeki ekip, sinema diline hakim, politik ve estetik olarak daha kontrollü filmleri merkeze alan bir tercih yaptı. Festival boyunca risk alan genç seslerden ziyade, sinemasal ağırlığını çoktan kanıtlanmış isimlerin görünür olması dikkat çekiciydi. Sonuçlar da bu çizgiyi doğrular nitelikteydi: Cannes bu yıl, keşişten çok ustalığa selam duran bir kapanış yaptı.

Altın Palmiye: Fjord – Cristian Mungiu

Rumen yönetmen Cristian Mungiu'nun Altın Palmiye kazanan filmi *Fjord*, toplumsal dram türünde festival jüriyle buluştu. Başrollerinde Renate Reinse ve Sebastian Stan'ın izlediğimiz film, Romanya'da yaşayan bir ailenin, annenin memleketi olan Norveç'in küçük bir kasabasına taşınmasıyla başlıyor.

Dinine sıkı sıkıya bağlı olan bu beş çocuklu aile, çocuklarını da bu inancın getirisi olan bir disiplin ve anlayışla yetiştirmiş. Taşındıkları bu yeni toplumun değer yargılarından epey uzakta bir düzene alışmış olan bu aile, başlangıçta hoşgörü ve nezaketle karşılanıyorlar. Ta ki, okuldaki öğretmen ailenin kızlarını-

laşmalarla toplumsal çürümenin iç içe geçtiği sınırları bir tabloya bırakıyor. Ülkedeki tüm genç nüfusun vatanseverliğini zorunlu bir getirisi olarak askere alınmasıyla yavaş yavaş yaşanan politik çürümeye, bireysel bir aldatılma hikayesi üzerinden Putin'in Rusya'da kurduğu atmosfere sert bir eleştiriyi sunuyor. Bu eleştiriyi ödül gesitinde de şahsen Rusya Devlet Başkanı'na seslenerek ifade eden yönetmen, savaş karşıtı tutumunu filminde işlemekle kalmayıp söylemleriyle de ortaya koyuyor. Böylece filmiyle yalnızca bir aile krizi ya da ihanet gibi mikro problemlere değil, çöküşe sürüklenen bir düzenin yarattığı ağırlığa da dikkat çekiyor.

Jüri Özel Ödülü: The Dreamed Adventure – Valeska Grisebach

Alman yönetmen Valeska Grisebach'ın Jüri Özel Ödülü kazanan filmi *The Dreamed Adventure*, festivalin en sessiz ama etkili en kalıcı işlerindeki biri olarak öne çıktı. Başrollerinde Yana Radeva ve Süleyman Ailov Letif'yi izlediği-

miz film, Bulgaristan'ın Türkiye ve Yunanistan sınırında yer alan küçük bir kasabada çalışan arkeolog Veska'nın, eski bir tanıdığıyla yeniden karşılaşmasıyla başlıyor. Arabasını çaldırılmış ve zor durumda olan arkadaşıyla uzun süre sonra karşılaşan Veska, Said'e yardım eli uzatıyor ve yeniden yakınlaşıyorlar. Bu karşılaşmayla Veska, Said'in beraberinde getirdiği illegal dünyaya da atım atmış oluyor.

Dışarıdan bakıldığında sakin ve durağan görünümüne bu sınırlı kasaba, film ilerledikçe yerini giderek büyüyen bir huzursuzluğa bırakıyor. Grisebach, bireysel ve toplumsal geçmiş arasında kırılma bağı işlerken bunu büyük dramatik çıkışlara yaslanmadan yapıyor. Yönetmen, karakterlerini yargılamaktan çok onları kendi belirsizlikleri içinde gözlemlemeyi tercih ediyor. Böylece *The Dreamed Adventure*, yalnızca geçmişle hesaplaşmayı değil, Avrupa'nın sınırlarında biriken görünmez çatlakları da sessiz ama etkili bir biçimde görünür kılıyor.

Beyaz perdede izlenebilecekler

Aynı vizyon takvimine bakınca daha sakin ve nispeten iddiasız bir tablo çıkıyor karşımıza. Büyük beklentilerle gelen birkaç film, farklı türlerde ama benzer bir etki arayışı içinde buluyor. Haziran ayına girerken vizyonda şans verebileceğimiz filmlere bakalım...

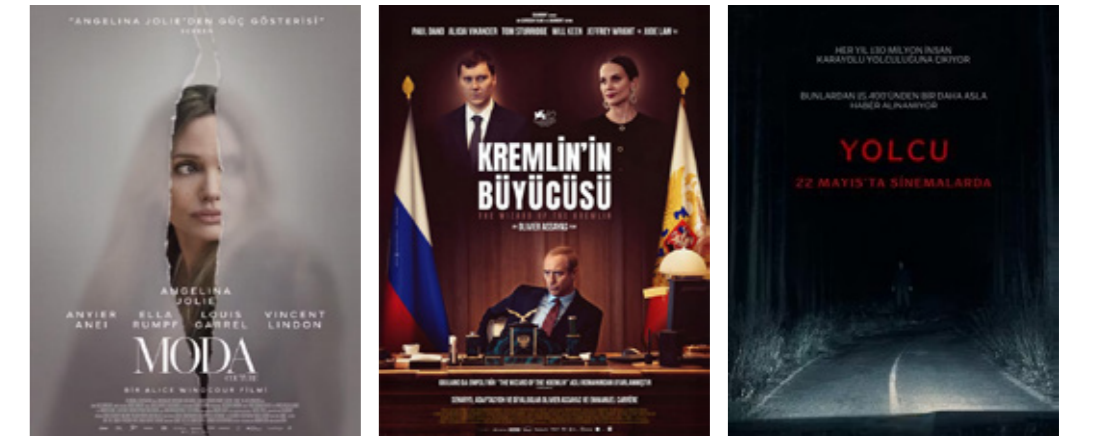
Moda

Fransız yönetmen Alice Winocour imzalı, Angelina Jolie'yi uzun bir aranın ardından yeniden başrolde taşıyan *Moda*, süpheşiz vizyon takviminde ilk gözümüzü çarpan yapımlardan. Paris Moda Haftası için prestijli bir projeye hazırlanan Amerikalı yönetmen Maxine'in, tam da kariyerinin en yoğun döneminde aldığı beklenden çok bir sağlık haberiyle altüst olan hayatını izliyoruz filmde. Paris'in göz kamaştırıcı moda dünyasının tam ortasında geçen bu süreç, Maxine'i hem bedeniyile hem de geçmişiyile yüzleşme zorunda bırakırken, yolu farklı hayatların içinden geçen başka kadınlarla keşsiyor.

Kusursuz görünen bu parıltılı dünya, film ilerledikçe yerini daha kırılma ve insanı bir hikâyeye bırakıyor. Winocour, moda dünyasının gösterişli yüzünü yalnızca bir dekor olarak kullanırken, asıl odakını kadın bedenine, kırılma ve dayanıklılık arasındaki hassas dengeye çeviriyor. Jolie ise uzun süredir görmediğimiz kadar sade ve kontrollü bir performansla, karakterinin içsel çatışmasını gösterişe kaçmadan taşımaya başarıyor. Böylece *Moda*, yalnızca bir dönüş filmi olmaktan çıkıp, kayıp ve yeniden kurulan güç üzerine sessiz ama etkili bir anlatıya dönüşüyor.

Kremlin'in Büyücüsü

Fransız yönetmen Olivier Assayas imzalı *Kremlin'in Büyücüsü*, politik gerilimi tarihsel bir dönüşüm hikâyesiyle bir araya getiren, Giuliano da Empoli'nin aynı adlı romanını uyarlaması. Başrollerinde yılların Jude Law'ını Paul Dano ve Alicia Vikander'le izlediğimiz film, Sovyetler

LİTROSSANAT

■ TÜRKİYE'NİN DİJİTAL KÜLTÜR SANAT GAZETESİ ■

KÜLTÜR SANAT AJANDASI

İstanbul, Haziran ayında sanatın farklı disiplinlerini aynı potada buluşturan yoğun bir kültür programıyla öne çıkıyor. Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen İstanbul Dijital Sanat Festivali 2026, "Retell as Reimagine" temasıyla yapay zekâ destekli işler ve yeni medya enstalasyonlarını bir araya getirerek dijital sanatın sınırlarını yeniden düşünmeye davet ediyor. Şehrin farklı tarihi mekânlarına yayılan 54. İstanbul Müzik Festivali ise Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası ve Viyana Senfoni Orkestrası gibi önemli toplulukları ağırlayarak klasik müziği İstanbul'un yaz atmosferiyle buluşturuyor. Öte yandan Depo İstanbul'da ziyarete açılan "Aşk, Mark ve Ölüm" sergisi, Türkiye'den Almanya'ya uzanan göç hikâyelerini kişisel tanıklıklar üzerinden hafıza, emek ve kimlik ekseninde ele alırken; Zorlu PSM'de sahnelenen "Kel Diva" absürd tiyatronun güçlü örneklerinden biri olarak iletişimsizlik ve yabancılaşma temalarını sahneye taşıyor. Gama Gallery'de yer alan "Kadın Palyaçolar" sergisi ise kadınlık ve performans kavramlarını yeniden yorumlayarak izleyiciyi hem mizahi hem de kırılmalı bir görsel dünyaya davet ediyor. Tüm bu etkinlikler, İstanbul'un yaz sezonunu yalnızca bir sanat takvimi değil, aynı zamanda çok katmanlı bir kültürel deneyim alanına dönüştürüyor.

RUKİYE KÜREK
rukiyye001@gmail.com

Morricone'nin Yankısı, Ionesco'nun Sessizliği

■ Göçün Hafızasına Açılan Sergi

Depo İstanbul, 8 Mayıs – 27 Haziran 2026 tarihleri arasında "Aşk, Mark ve Ölüm" sergisine ev sahipliği yapıyor. Maxim Gorki Tiyatrosu tarafından hazırlanan ve Shermin Langhoff küratörlüğünde sunulan sergi, Türkiye'den Almanya'ya uzanan işçi göçünün 65 yıllık tarihine odaklanıyor. Berlin Herbsalsalon kapsamında üretilen işler üzerinden şekillenen seçki, göçün yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve duygusal izlerini de görünür kılıyor.

Sergi özellikle 1960'larda Berlin'deki işçi yurtlarında yaşayan Türkiyeli kadınların deneyimlerinden yola çıkarak hafıza, emek, kimlik ve aidiyet temalarını ele alıyor. Video yerleştirmeleri, metinler ve görsel üretimlerin bir araya geldiği sergi, kişisel hikâyeler üzerinden kolektif bir göç anlatısı kuruyor ve ziyaretçiyi çok katmanlı bir hafıza alanına davet ediyor.

■ Sinemanın Efsane Ezgileri Sahneye Taşınıyor

Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası, Ennio Morricone'nin sinema tarihine damga vuran eserlerini "Morricone: Sinemanın Sesi" konseriyle İstanbul'da müzikseverlerle buluşturacak. 16 Haziran'da AKM Türk Telekom Opera Salonu'nda gerçekleşecek gecede, şef Dirk Brossé yönetimindeki orkestra, bestecinin ikonik film müziklerini senfonik bir yorumla yeniden seslendirecek.

Konserde "İyi, Kötü ve Çirkin", "Misyon" ve "Batıda Kan Var" gibi kült yapımların unutulmaz müzikleri canlı olarak icra edilecek. Koro, soprano ve solo performansların eşlik edeceği etkinlik, sinema ile müziğin güçlü birlikteliğini sahneye taşıyarak izleyicilere etkileyici bir deneyim sunmayı hedefliyor. Etkinlik, Morricone'nin film müziği geleneğine bıraktığı derin izleri sahnede yeniden hatırlatacak.

■ Kodların Tuale Dönüştüğü Festival

Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenecek İstanbul Dijital Sanat Festivali 2026, bu yıl "Retell as Reimagine" temasıyla sanat ve teknolojiyi bir araya getiriyor. Yapay zekâ destekli çalışmalar, yeni medya enstalasyonları ve dijital performansların yer alacağı festival, kültürel hafızayı dijital çağın estetik anlayışıyla yeniden yorumlamayı hedefliyor.

3-7 Haziran tarihleri arasında gerçekleşecek festivalde sergiler, audiovisual performanslar, tiyatro gösterileri ve atölyeler sanatseverlerle buluşacak. Yaklaşık 70 sanatçının katılımıyla düzenlenecek etkinlik, İstanbul'un bu yılki dikkat çeken dijital sanat organizasyonları arasında yer almaya hazırlanıyor.

■ Maskenin Arkasındaki Kadınlar

Gama Gallery, "Kadın Palyaçolar" sergisiyle kadınlık, performans ve kimlik kavramlarını merkezine alan çarpıcı bir seçkiye ev sahipliği yapıyor. Sergi, palyaço figürünün geleneksel algısını tersyüz ederek kadın bedeninin sahne üzerindeki temsiline odaklanıyor ve izleyiciyi eğlence ile melankoli arasındaki ince çizgide bir yolculuğa davet ediyor.

Farklı sanatçıların eserlerinden oluşan sergi, kadın palyaço imgesini yalnızca bir karakter olarak değil, aynı zamanda toplumsal rollere ve görünürlük meselesine dair güçlü bir metafor olarak ele alıyor. Gama Gallery'de sanatseverlerle buluşan seçki, mizahın ardındaki kırılmalılığı ve performansın dönüştürücü gücünü görünür kılmayı amaçlıyor.

■ İstanbul'da Yaz, Müziğin Ritmiyle Başlıyor

İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından düzenlenen 54. İstanbul Müzik Festivali, bu yıl "Anın İçinde" temasıyla klasik müziğin önemli isimlerini İstanbul'da bir araya getiriyor. Şehrin tarihi mekânlarında gerçekleşecek festival, farklı dönemlerden eserleri ve özel performansları sanatseverlerle buluşturacak.

11-25 Haziran tarihleri arasında düzenlenecek festival kapsamında 22 konser gerçekleştirilecek. Viyana Senfoni Orkestrası, Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası ve dünyaca ünlü solistlerin sahne alacağı etkinlik, dünya prömiyerleri ve çağdaş dans gösterileriyle İstanbul'un yaz sanat sezonuna güçlü bir başlangıç yapacak.

■ Kelimelerin Çözüldüğü Sahne

"Kel Diva", absürd tiyatronun öncülerinden Eugène Ionesco'nun kült eserlerinden biri olarak İstanbul'da sahneleniyor. Oyun, gündelik konuşmaların giderek anlamsızlaştığı ve iletişimin kırıldığı bir dünyayı hicivli bir dille ele alırken, modern insanın yabancılaşmasını mizahi ve eleştirel bir çerçevede görünür kılıyor.

Gösteri 8 Haziran'da Zorlu PSM – Turkcell Platinum Sahnesi'nde İstanbul izleyicisiyle buluşacak. Burjuva bir evin içinde geçen diyaloglar üzerinden ilerleyen yapıım, dilin parçalanışı ve iletişimsizlik temalarını sahneye taşıırken, mantık sınırlarını zorlayan akışıyla seyirciyi hem komik hem de rahatsız edici bir deneyim sunuyor.